

**TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN BOYUN EĞİCİ DAVRANIŞI İLE
SOSYAL ANKSİYETE VE YALNIZLIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve EREN

**TRABZON
Temmuz, 2019**

**TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN BOYUN EĞİCİ DAVRANIŞI İLE
SOSYAL ANKSİYETE VE YALNIZLIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Merve EREN

**Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nce Yüksek Lisans Unvanı
Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

**Tezin Danışmanı
Doç. Dr. Vesile OKTAN**

**TRABZON
Temmuz, 2019**

Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 25/07/2019

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Vesile OKTAN

Üye : Prof. Dr. Enver SARI

Üye : Prof. Dr. Hatice ODACI

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

**Prof. Dr. Bülent GÜVEN
Enstitü Müdürü**

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Trabzon Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

Merve EREN
25 / 07 / 2019

ÖN SÖZ

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin boyun eğici davranışı ile sosyal anksiyete ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan çalışmanın koruyucu–önleyici ruh sağlığı çalışmaları adına hizmet veren uzmanlara katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Araştırma süresince bilgi ve birikimini benimle paylaşan, bu yola girdiğim ilk andan itibaren bana inanan, anlayışı ve sabrı ile daima yanımda olan, vazgeçmeme asla izin vermeyen, beni her zaman cesaretlendiren ve benden vazgeçmeyen değerli hocam, tez danışmanım Doç. Dr. Vesile OKTAN'a teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bana sağladıkları katkılardan dolayı, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının değerli öğretim elemanlarına teşekkür ederim. Ayrıca değerli jüri üyelerim Prof. Dr. Enver SARI ve Prof. Dr. Hatice ODACI'ya teşekkürlerimi sunarım.

Bu yolculuğa beraber başladığım, daima desteklerini hissettiğim, mesleki deneyimlerini benimle paylaşan ve bana bu yolda ışık tutan, bana kalbini, evini açan, sıcak, samimi sohbetlerini benden esirgemeyen, hayatıma iyi ki de girdiler dediğim değerli arkadaşlarım Psikolog Fatma İrem DEĞERLİ'ye; Arş. Gör. Sinem HAYALİ EMİR'e ve Arş. Gör. Neslihan ÇIKRIKÇI'ya yürekten teşekkür ederim. Ayrıca en zor anımda imdadıma yetişen, katkılarıyla bana destek olan değerli hocam Öğr. Gör. Murat VAROL'a ve tez savunma hazırlık sürecinde bana yardımcı olan Ezgi SAYLAN'a teşekkürü bir borç bilirim.

Hayatım boyunca her zaman yanımda olan, beni seven, bana güvenen ve bu süreçte beni ayakta tutan anneme ve babama; bunaldığım her anda bana elini uzatan, kahrımı çeken, beni dinleyen, daima bana destek olan, sabahlara kadar benimle çalışan canım kardeşim Safa Mert KELEŞ'e; yabancı dil konusunda yardımcı olan yeğenim Mustafa Fatih EREN'e; sevgisini ve ilgisini her zaman hissettiğim eşime ve biricik oğluma sonsuz teşekkür ederim.

Temmuz, 2019

Merve EREN

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1. 1. Araştırmanın Amacı.....	4
1. 1. 1. Araştırmanın Alt Amaçları	4
1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi.....	5
1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1. 4. Araştırmanın Varsayımları	6
1. 5. Tanımlar	6
2. LİTERATÜR TARAMASI.....	8
2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi	8
2. 1. 1. Boyun Eğici Davranışlar.....	8
2. 1. 1. 1. Boyun Eğici Davranışın Tanımı	8
2. 1. 1. 2. Boyun Eğici Davranışlar ile İlgili Değişkenler	10
2. 1. 1. 3. Boyun Eğici Davranışlar ile Anne Baba Tutumları	10
2. 1. 1. 4. Boyun Eğici Davranışlar ile İlgili Yapılan Çalışmalar	11
2. 1. 2. Sosyal Anksiyete Bozukluğu	13
2. 1. 2. 1. Sosyal Anksiyete Bozukluğunun Tanımı	13
2. 1. 2. 2. Sosyal Anksiyete Bozukluğunun Sınıflandırılması	14
2. 1. 2. 3. Sosyal Anksiyete Bozukluğunun Kökeni	15
2. 1. 2. 4. Sosyal Anksiyetede Yaygınlık ve Cinsiyetlere Göre Dağılım.....	15
2. 1. 2. 5. Sosyal Anksiyete Bozukluğu ile İlgili Kuramsal Yaklaşımlar	16
2. 1. 2. 5. 1. Psikanalitik Yaklaşım	16
2. 1. 2. 5. 2. Savunma-Emniyet Modeli	16
2. 1. 2. 5. 3. Kognitif (Bilişsel) Model	17

2. 1. 2. 5. 4. Rasyonel Emotif (Akılcı Duygusal) Model.....	17
2. 1. 2. 5. 5. Davranışçı ve Bilişsel Model	18
2. 1. 2. 5. 6. Sosyal Beceri Modeli.....	18
2. 1. 2. 6. Sosyal Anksiyete Bozukluğunda Yeti Kaybı.....	18
2. 1. 2. 7. Sosyal Anksiyete Bozukluğu ile Yalnızlık İlişkisi	19
2. 1. 2. 8. Sosyal Anksiyete Bozukluğu ile İlgili Yapılan Çalışmalar	19
2. 1. 3. Yalnızlık	20
2. 1. 3. 1. Yalnızlık Kavramı ve Tanımı	20
2. 1. 3. 2. Yalnızlığı Hazırlayıcı ve Hızlandırıcı Faktörler	22
2. 1. 3. 3. Yalnız Bireylerin Özellikleri ve Yalnızlıkla ilişkili Kavramlar	22
2. 1. 3. 4. Yalnızlıkla İlgili Kuramsal Yaklaşımlar.....	23
2. 1. 3. 4. 1. Psikodinamik Kuramlar	23
2. 1. 3. 4. 2. Varoluşçu Yaklaşım	23
2. 1. 3. 4. 3. Bilişsel Yaklaşım	24
2. 1. 3. 4. 4. Sosyo-Kültürel Yaklaşım	24
2. 1. 3. 5. Yalnızlıkla Baş Etme.....	24
2. 1. 3. 6. Yalnızlık ile Utangaçlık ve Sosyal Kaygı İlişkisi.....	25
2. 1. 3. 7. Yalnızlık ile İlgili Yapılan Çalışmalar	26
2. 2. Literatür Taramasının Sonucu	26
3. YÖNTEM	28
3. 1. Araştırma Modeli	28
3. 2. Araştırma Grubu.....	28
3. 3. Verilerin Toplanması.....	29
3. 3. 1. Veri Toplama Araçları	29
3. 3. 1. 1. Kişisel Bilgi Formu (KBF).....	29
3. 3. 1. 2. Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği (BEDÖ)	30
3. 3. 1. 3. Liebowitz Sosyal Anksiyete Ölçeği (LSAÖ).....	30
3. 3. 1. 4. Ucla Yalnızlık Ölçeği (UYÖ).....	31
3. 3. 2. Veri Toplama Süreci	31
3. 4. Verilerin Analizi.....	31
4. BULGULAR.....	33
4. 1. Boyun Eğici Davranışların Cinsiyete Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular	33
4. 2. Boyun Eğici Davranışların Sınıf Düzeyi Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular	33

4. 3. Boyun Eğici Davranışların Akademik Ortalama Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular	34
4. 4. Boyun Eğici Davranışların Özel Bir İlişkisi Olma Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular	34
4. 5. Boyun Eğici Davranışların Yakın Bir Dost Olma Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular	35
4. 6. Boyun Eğici Davranışların Ailenin Ekonomik Düzeyi Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular	35
4. 7. Boyun Eğici Davranışların Kardeş Sayısı Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular	36
4. 8. Üniversite Öğrencilerinin Boyun Eğici Davranışları ile Sosyal Anksiyete ve Yalnızlık Düzeyi Puanları Arasındaki İlişkiye Dayalı Bulgular	36
4. 9. Üniversite Öğrencilerinin Boyun Eğici Davranışlarını Yordayan Değişkenlere İlişkin Bulgular.....	37
5. TARTIŞMA.....	38
5. 1. Boyun Eğici Davranışların Cinsiyete Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	38
5. 2. Boyun Eğici Davranışların Sınıf Düzeyi Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulguların Tartışılması	39
5. 3. Boyun Eğici Davranışların Akademik Ortalama Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	40
5. 4. Boyun Eğici Davranışların Özel Bir İlişkisi Olma Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	41
5. 5. Boyun Eğici Davranışların Yakın Bir Dost Olma Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	42
5. 6. Boyun Eğici Davranışların Ailenin Ekonomik Düzeyi Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	43
5. 7. Boyun Eğici Davranışların Kardeş Sayısı Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	44
5. 8. Üniversite Öğrencilerinin Boyun Eğici Davranışları ile Sosyal Anksiyete ve Yalnızlık Düzeyi Puanları Arasındaki İlişkiye Dayalı Bulguların Tartışılması.....	44
5. 9. Üniversite Öğrencilerinin Boyun Eğici Davranışlarını Yordayan Değişkenlere İlişkin Bulguların Tartışılması	45

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	46
6. 2. Öneriler	47
6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler.....	47
6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	47
7. KAYNAKLAR	49
8. EKLER	58
9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ.....	63

ÖZET

Üniversite Öğrencilerinin Boyun Eğici Davranışı ile Sosyal Anksiyete ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Bu araştırma üniversite öğrencilerinin boyun eğici davranışlarını, sosyal anksiyete ve yalnızlık düzeylerini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmada öğrencilerin boyun eğici davranışlarının cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik ortalama, duygusal ilişki, dost sahibi olma, algılanan ekonomik düzey ve kardeş sayısı değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Ayrıca, boyun eğici davranış, sosyal anksiyete ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkiler de incelenmiştir.

Araştırma grubu, Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde farklı bölümlerde öğrenim görmekte olan ve rastgele seçilmiş olan 333 kadın ve 148 erkek olmak üzere toplam 481 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Verilerin toplanmasında "Kişisel Bilgi Formu" ile "Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği", "Liebowitz Sosyal Anksiyete Ölçeği" ve "UCLA Yalnızlık Ölçeği" uygulanmıştır. Veri analizi için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı Tekniği, Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi, Bağımsız Grup t testi teknikleri, Kruskal Wallis H testi, Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin boyun eğici davranış puanı ile yalnızlık düzeyi puanları ve sosyal korku puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki, boyun eğici davranış puanları ile sosyal kaçınma puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki görülmüştür. Sosyal kaçınma, cinsiyet, yalnızlık ve ilişki durumunun boyun eğici davranışları anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir. Sosyal korku ve yakın arkadaş olma değişkenlerinin boyun eğici davranışta önemli bir etkisinin olmadığı gözlenmiştir. Ayrıca bazı sosyo-demografik değişkenlere göre boyun eğici davranışlar farklılaşmıştır.

Sonuçlar, kuramsal çerçevede yapılan çalışmalar göz önünde bulundurularak tartışılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda araştırmacılara ve psikolojik danışmanlara daha sonra yapılacak çalışmalar için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Boyun Eğici Davranış, Sosyal Anksiyete, Yalnızlık, Üniversite Öğrencileri

ABSTRACT

The Analysis of The Relationship Between Submissive Behaviours and Social Anxiety and Loneliness Level of College Students

This research aims to examine the submissive behaviours, social anxiety and loneliness level of college students. In this study, it was examined whether the submissive behaviours of the students differ according to the gender, class level, gpa, emotional relations, having friends, perceived economic status and number of siblings.

The research group consists of 481 college students including 333 women and 148 men chosen randomly from students who studied in Karadeniz Technical University from different departments. "Personal Information Form" with "Submissive Behaviours Scale", "Liebowitz Social Anxiety Scale" and "UCLA Loneliness Scale" were applied in the research. Pearson Product-Moment Correlation Coefficient Technique, Multiple Linear Regression Analysis, Independent Group T-Tests, Kruskal Wallis H Test and Mann Whitney U Test were used for data analysis.

According to the results of the research, it's seen that there is a weak positive correlation between the submissive behaviour scores and social anxiety scores, and a moderate positive correlation between submissive behaviour scores and social avoidance scores. It was determined that social avoidance, gender, loneliness and relationship status predicted the submissive behaviours in a significant level. On the other hand, it was seen that the variants of social anxiety and close friend relationships don't have a significant effect on submissive behaviours. In addition, significant differences between submissive behaviours and sociodemographic variants were detected.

The results were discussed by taking the theoretical works in to consideration. In accordance with these results, researchers and psychological counselor were given advices for the further studies.

Keywords: Submissive Behaviour, Social Anxiety, Loneliness, College Students

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı	28
2.	Boyun Eğici Davranışların Cinsiyete Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular.....	33
3.	Boyun Eğici Davranışların Sınıf Düzeyi Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular.....	33
4.	Boyun Eğici Davranışların Akademik Ortalama Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular.....	34
5.	Boyun Eğici Davranışların Özel Bir İlişkisi Olma Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular.....	34
6.	Boyun Eğici Davranışların Yakın Bir Dost Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular.....	35
7.	Boyun Eğici Davranışların Ailenin Ekonomik Düzeyi Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular	35
8.	Boyun Eğici Davranışların Kardeş Sayısı Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular.....	36
9.	Araştırmanın Değişkenlerine İlişkin Korelasyonel Bulgular	36
10.	Boyun Eğici Davranışların Yordayıcısı Olma Durumuna İlişkin Bulgular.....	37

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekil No</u>	<u>Şekil Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Yalnızlık modeli.....	22

KISALTMALAR LİSTESİ

- SAB** : Sosyal Anksiyete Bozukluğu
BEDÖ : Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği
LSAÖ : Liebowitz Sosyal Anksiyete Ölçeği
UYÖ : Ucla Yalnızlık Ölçeği
KBF : Kişisel Bilgi Formu

1. GİRİŞ

İnsanın yaşamını devam ettirebilmesi için diğer insanlara ihtiyacı vardır ve sürekli bir iletişim ve etkileşim süreci ile yaşamın içerisinde var olabilir. İnsan ilişkilerinde saygı önemli bir yere sahiptir ve ilişkilerde saygı yoksa ilişkinin sürdürülmesi güçleşir (Dönmez ve Demirtaş, 2009). Saygı, korku ve çekinmeden farklı bir kavramdır. Saygı insanın kendine özgü olduğunu kabul etmektir. Saygının ön şartı özgürlüktür. Başka bir insana saygı duyabilmek için bağımsız olmak gerekir (Fromm, 2003).

Kişilerarası ilişkilerde itaat (uyma), diğer bir ifadeyle boyun eğici davranışlar ile saygı kavramının karıştırıldığı görülmektedir (Yıldırım, 2004). Saygı kavramı sözlükte, üstün, değerli, yararlı, kutsal olması nedeniyle bir kişiye ya da bir nesneye karşı daha dikkatli ve ölçülü davranmanın nedeni olan sevgi duygusu ya da başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusu olarak tanımlanırken; itaat (boyun eğici davranış) kavramı ise aynı sözlükte, söz dinleme, boyun eğme, buyruğa uyma olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2018). Açıklamalardan da anlaşıldığı üzere bu iki kavram gerçekte birbirinden farklıdır. Ancak bu kavramlar toplumumuzda zaman zaman karıştırılmakta itaat saygı olarak anlaşılmaktadır. Bireylerden saygı diye boyun eğici davranışlar sergilemesi istenebilmektedir (Dönmez ve Demirtaş, 2009). Boyun eğici davranışlar, başkalarını kırmamaya özen gösteren, herkesi mutlu etmeye çalışan ve iyilik yapmaya meyilli, hayır diyemeyen, hoşuna gitmeyen durumları söyleyemeyen ve kızgınlığını belli edemeyen, her zaman onaylanma ihtiyacı içinde olan, düşüncelerini savunmayan bir kişilik kümesi olarak ifade edilmektedir (Gilbert ve Allan, 1994).

Kişilerarası ilişkilerde çocuklardan anne babaların, çalışanlardan amirlerin, öğrencilerden öğretmenlerin, küçüklerden kendilerinden yaşça büyük olanların saygı adına boyun eğici davranış beklentisi içinde oldukları gözlenebilmektedir. Öğretmenin sözünden çıkmayan, sorun yaratmayan öğrenci, annesinin gözünde kendisine haksızlık yapılırsa dahi sesini çıkarmayan çocuk saygılı olarak nitelendirilmekte ve başkalarına örnek olarak gösterilmektedir. Bu davranışlar "saygı" olarak gösterilse de aslında saygı adına bireyden boyun eğici davranışlar beklendiği anlaşılmaktadır. Kişilerarası ilişkilerde her iki kavramın da gerekli olduğu ifade edilebilir. Ancak, sağlıklı insan ilişkilerinde saygının egemen olması beklenir (Tümekaya, Çelik ve Aybek, 2011; Yıldırım, 2004). Saygının hakim olduğu ilişkilerde birey özgürdür. Başkalarına bağlı değildir ve yaratıcıdır. Yeni fikirler üretebilir. Saygıya dayanan ilişkilerde birey düşünür, eleştirir, karşı koyar, değişir, değiştirir, farklı alternatifler sunar (Yıldırım ve Ergene, 2003). İtaat etme konusunda kültürel farklılıklar da bulunmaktadır (Koç, Bayraktar ve Çolak, 2010).

Boyun eğici davranışların, Doğu kültüründeki kişilerarası ilişkilerde daha baskın olduğu söylenebilir ve daha çok Doğu kültürünün etkisi altında olan Türkiye’de saygı adına itaat (boyun eğici davranış) davranışı beklendiği gözlenmektedir (Dönmez ve Demirtaş, 2009).

Düşük benlik saygısı boyun eğici davranışın meydana gelmesine etki eden önemli faktörlerden biridir (Özkan ve Özen 2008; Torun, Arslan, Nazik, Akbaş ve Yalçın, 2012). Royle (2010) benlik saygısını kişinin kendini değerlendirme biçimi olarak ifade etmiştir. Diğer bir deyişle kişinin kendisi ile ilgili sahip olduğu olumlu veya olumsuz algı ve kendisi ile ilgili yapmış olduğu değerlendirme ve yargılardır (Tutar, Başpınar ve Güler, 2018). Literatürde olumsuz kendilik algısı ile boyun eğici davranışların ilişkili olduğunu ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (Çelik ve Odacı, 2011). Boyun eğici davranış sergileyen bireyler kendilerinden daha üstün olduğunu düşündükleri kişiler karşısında kendi arzu ve ihtiyaçlarını göz ardı ederler. Arzularına kavuşmak ya da ihtiyaçlarını karşılamak için hevesli davranmazlar. Birey inandığı için değil, yaptırım gücü olanın isteğine uygun düştüğü için boyun eğer. Kendi heveslerini önemsizleştirirler ve yaşadıkları hayal kırıklığını bu şekilde ortadan kaldırmaya çalışırlar. Bu nedenle boyun eğici davranış gösterenlerin benlik saygıları giderek azalır (Deluty, 1985; Yılmaz, 2015).

Kişilerarası ilişkilerde boyun eğici davranışlar hakim ise birey kendini daha değersiz ve önemsiz görmektedir (Gilbert, Cheung, Grandfield, Campey ve Irons, 2003). Başka bir ifadeyle boyun eğicilik kavramında birey kendisini ikinci sınıf olarak algılar (Yıldırım ve Ergene, 2003). Bireyin kendi sosyal statüsünü daha düşük algılaması, kendini diğer bireylerden daha aşağıda görmesine neden olur ve bu algı sonucunda boyun eğme davranışı oluşur (Gilbert ve Allan, 1994; Yılmaz, 2015). Birey kendini, kendisinde önemli bir yere sahip olan kişilerden daha alt statüde algıladığında, o kişilerce onay görme ve onlar tarafından takdir edilme ihtiyacı artmaktadır. Bireyin boyun eğici davranışlar sergilemesine neden olan “yetersizlik korkuları”, onaylanmama, başarısızlık yaşama ve itibarını kaybetme gibi davranışlarının depresyonla ilişkisini açıklamaktadır (Korkmaz, 2001’den akt., Tekin ve Filiz, 2008, s. 29). Başka bir ifadeyle boyun eğici davranışa sosyal ortamlarda rahatsız olmaktan kurtulma isteği veya hatalarının fark edilmesi korkusu yol açmaktadır (Cengiz, Arslan ve Şahin, 2014; Koç vd., 2010). Sosyal Statü Kuramı (Social Ranking Theory) da korku duygusunun, boyun eğici davranışların altında bulunduğunu ileri sürer (Gilbert, 2000). Ayrıca bireyler toplumsal statülerini kaybetme, küçük görülme korkuları nedeniyle de boyun eğici davranışlar gösterebilirler. Bu bağlamda boyun eğici davranış, toplumsal statü algıları ile ilişkilidir ve daha güçlü veya daha yüksek rütbeli kişiler için bir sosyal savunma biçimi olarak görülebilir (Allan ve Gilbert, 1997).

Sosyal fobi ya da diğer adıyla sosyal anksiyete, kişinin dikkatlerin odağında olacağı ve kendini zor durumda bırakacak davranışlarda bulunacağı gibi gerekçelerle belirli sosyal ortamlarda yer almaktan korkması durumudur. Sosyal anksiyete belirli ortamlarla sınırlanmış ya da aile çevresi dışındaki tüm sosyal ortamlarda da olabilir (Sungur, 1997).

Sosyal kaygı ile ilgili olarak birçok çalışmanın birleştiği nokta, sosyal kaygı için ergenlik döneminin önemli bir risk oluşturduğudur (Bayramkaya, Toros ve Özge, 2005; Dilbaz, 1997; İzgiç, Akyüz, Doğan ve Kuğu, 2000). Ergenlik döneminde arkadaş gruplarınınca kabul görmek önem kazanır ve başkaları üzerinde bırakılan izlenimin önemi gerçek anlamda fark edilir. Kabul görmeyen ve başkaları üzerinde bırakılan izlenimlerin önemi üniversite yıllarında da devam edebilmektedir. Üniversitede gençler yeni ortamlara girdiklerinden, yeni kişilerle tanışacak, arkadaş gruplarınınca kabul görmeyi önemseyeceklerdir. Genç yetişkinlik döneminde genç, başkalarıyla yakınlık kurmaya hazırdır. Fakat eğer genç sosyal anksiyete yaşıyor ise, yakınlık kurmayı sağlayacak ilişkilerden kaçınmaya çalışacak ve bu durumun tehlikeli bir sonucu olan yalnız kalma ile karşılaşacaktır (Ericson, 1950'den akt., Sübaşı, 2007, s. 5). Sosyal kaygı yaşayan bireyler başkaları üzerinde ilgisiz, kendini beğenmiş ve doğal olamama gibi izlenimler bırakmakta ve bu izlenimler de sosyal anksiyete ve yalnızlık ölçümleri arasındaki olumlu ilişkiyi anlaşılır hale getirmektedir (Patterson ve Ritts, 1997'den akt., Sübaşı, 2007, s. 6).

İnsanlar sosyal ilişkiler ağı içinde yaşarlar. Yaşanan deneyimler bu ilişkileri etkilemekte ve sosyal ilişkilerde önemli değişimlere sebep olabilmektedir. Bazen bireylerin sosyal ilişkilerden beklentileri ile gerçekleştirdikleri arasında fark bulunabilir. Kişilik özellikleri ve önemli sosyal değişimler ile bu fark giderek açılır ve sıkıntılı bir ruhsal durum olan yalnızlık ortaya çıkar. Yalnızlık kişiye bireysel zararlar vermesinin yanı sıra sosyallikten uzak kalınmasına neden olduğu için toplumsal kurumların da olumsuz etkilenmesine neden olur (Çakır ve Çakır, 2011). Yalnızlık kişinin yaşamak istediği sosyal ilişkiler ile gerçekte yaşadığı ilişkilerin farkı nedeniyle ortaya çıkan hoşça gitmeyen durum olarak tanımlanmaktadır (Peplau ve Perlman, 1982).

Başkalarının kendisi hakkında ne düşündüğü üzerinde yoğunlaşan, dışarıdan nasıl göründükleri konusunda aşırı duyarlı olan sosyal anksiyeteli bireylerin yalnızlık yaşamaya daha eğilimli oldukları düşünülmektedir (Cheek ve Briggs, 1990'den akt., Erözkan, 2009, s. 812). Güngör (2000), sosyal kaygı düzeyi yüksek bireylerin sosyal ilişkiye girmede ve geliştirmede zorlanacaklarını, toplumsal etkileşimden kaçınacaklarını ve bundan dolayı da yalnızlık düzeylerinin artabileceğini ifade etmektedir.

Literatürde boyun eğici davranışlar ile farklı değişkenlerin arasındaki ilişkiyi araştıran çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Depresyon (Allan ve Gilbert, 2002; Tuzcuoğlu ve Korkmaz, 2001), sınav kaygısı (Yıldırım ve Ergene, 2003), evlilik, evlilik doyumu ve uyumu

(Beştepe, Erbek, Saatçioğlu, Özmen ve Eradamlar, 2010; Çelik ve İskender, 2015; Hünler ve Gençöz, 2003), şiddet (Arslantaş, Adana, Bağcı ve Ayva, 2012; Kaya, Güneş, Kaya ve Pehlivan, 2004; Yekeler ve Pehlivan, 2014), benlik saygısı (Özkan ve Özen, 2008; Torun vd., 2012; Tutar vd., 2018), umutsuzluk (Tekin ve Filiz, 2008; Tümkiye, Aybek ve Çelik, 2010), kendilik algısı (Çelik ve Odacı, 2011), zorbalık (Hakan, 2011), özgüven (Cengiz vd., 2014), sosyal destek (Dikmen, Yılmaz ve Usta, 2017) ve yaşam doyumu, öznel iyi oluş (Mamirova ve Yılmaz, 2019) boyun eğici davranışlar ile ilişkisi incelenen değişkenlerden birkaçıdır.

Yalnızlık ve sosyal anksiyete ve boyun eğici davranışlar ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, boyun eğici davranışlar ile yalnızlık ve sosyal anksiyetenin ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde sosyal ilişkilerde çeşitli nedenlerle korku ve kaygı yaşayan bireylerin, bu olumsuz durumdan kaçınma adına boyun eğici davranış gösterme eğilimde oldukları ya da kendilerini zora sokan sosyal ortamlara girmek yerine yalnız kalmayı tercih ettikleri görülmektedir. Yapılan araştırmalar sonucunda bu üç kavram arasındaki ilişkiyi araştırmaya yönelik yeterince çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın belirli bir ölçüde alan yazınına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu amaçla yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin boyun eğici davranışlarını sosyal anksiyete ve yalnızlığın ne derecede yordadığı ve boyun eğici davranışların bazı demografik değişkenler bakımından farklılaşıp farklılaşmadığı değerlendirilmiştir.

1. 1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; üniversite öğrencilerinin boyun eğici davranışlarını; bazı sosyo-demografik değişkenler ile sosyal anksiyete ve yalnızlık açısından incelemektir.

1. 1. 1. Araştırmanın Alt Amaçları

1. Boyun eğici davranışın bazı sosyo-demografik değişkenlere (cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik ortalama, özel bir ilişkisi olup olmama, yakın bir dosta sahip olup olmama, ailenin ekonomik düzeyi, kardeş sayısı) göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek.
2. Üniversite öğrencilerinin boyun eğici davranışları ile sosyal anksiyete ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek.
3. Üniversite öğrencilerinin boyun eğici davranışlarını sosyal korku, sosyal kaçınma ve yalnızlık düzeylerinin yordayıp yordamadığını incelemek.

1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Boyun eğici davranışlar, sosyal anksiyete ve yalnızlık kavramlarını farklı değişkenlerle inceleyen pek çok çalışma literatürde bulunmaktadır. Diğer taraftan yapılan incelemeler sonucunda, bu üç kavramı birlikte değerlendiren bir çalışmaya, ulaşılabilen çalışmalar içerisinde denk gelinmemiştir. Bu nedenle, bu araştırma ile boyun eğici davranışlar, sosyal anksiyete ve yalnızlık arasındaki ilişkiyi incelemek düşünülmektedir.

Sosyal bir varlık olan insanın hayatını devam ettirebilmek için diğer bireylerle ihtiyacı vardır. Bu ihtiyacın karşılanması esnasında kişilerarası saygı büyük öneme sahiptir. Yapılan literatür incelemesi sonucunda saygı ve itaat (uyum) kavramının zaman zaman karıştırıldığı görülmüştür. Bununla birlikte toplumun bireylerden saygı adına boyun eğici davranışlar sergilemelerini bekledikleri, bireylerin toplumda yer edinebilmek için başkalarına hayır diyememek, olumsuz durumlarla karşılaşmalarını önleyen her türlü değişikliği kabullenmek gibi boyun eğici davranışları gönüllü olarak sergiledikleri tespit edilmiştir. İnsan ilişkilerinde saygının egemen olması beklenir. Çünkü ilişkide saygı varsa kişi özgürdür. Kendisi ile ilgili aldığı kararların arkasında durabilir, kabul etmediği durumlarda tepkisini gösterebilir. Boyun eğici davranış sergileyen birey sorun yaşamamak, toplum tarafından kabul görmek, itibarını kaybetmemek adına kendisinden istenene koşulsuz uyum sağlar. Kendisinden daha üstün olduğunu düşündüğü kişilerle yaşadığı ilişkilerde kendini daha alt statüde algılar. Benlik saygısı azalır. Bu da boyun eğici davranış eğilimini artırır. Hayatını devam ettirebilmek için kendinden başka bireylerle uyumlu ilişki içinde olmaya ihtiyaç duyan insanın boyun eğici davranışlar sergilemesinin kişisel etkileri ve sağlıklı sosyal bir toplum oluşması üzerindeki etkisi merak konusudur.

Üniversite öğrencilerinin yaşam şartlarının değiştiği, kendileri ile ilgili farklı sorumluluklarının arttığı, hayat standartlarını belirleyecek olan mesleki yeterliliklerini kazandığı, yeni sosyal ilişkiler kurduğu bir yerdir. Bu yeni ortama uyum sağlama süreci her öğrenci için aynı kolaylıkta geçmemektedir. Sosyal anksiyete yaşayan bazı öğrenciler yeni sosyal ilişkiler kurmakta zorlanabilmektedirler. Bunun sonucu olarak da yalnız kalabilmektedirler. Öğrencilerin bazıları ise üniversite ortamında bir statü edinmek, yalnız kalmamak, meslek sahibi olabilmek için ön koşul olan üniversiteyi sorunsuz olarak bitirebilmek adına boyun eğici davranışlar sergileyebilmektedirler. Boyun eğici davranışlar sergilemede öğrencilerin geçmiş yaşantılarının etkisi olduğu bilinmektedir. Bireyin yetiştirilme tarzları, anne baba tutumları, okul yaşantısı başladığı andan itibaren öğretmenlerinin tutumları, aile içi şiddet gibi etmenler boyun eğici davranışların ortaya çıkmasının nedenlerinden bazılarıdır. Öğrencilerin geçmiş yaşantıları göz önünde bulundurularak yaşadıkları sorunlara zamanında müdahale etmek, onları hayata atılmadan önce psikolojik olarak desteklemek büyük önem taşımaktadır. Sosyal anksiyete

ve yalnızlığın ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur. Her türlü sosyal ortamdaki kaçınmaya neden olan sosyal anksiyetenin ve kişinin sahip olduğu ilişkisi ile istediği sosyal ilişkisi arasındaki farkın giderek açılması sonucu oluşan yalnızlığın, boyun eğici davranışlar üzerinde etkisi olabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmada sosyal anksiyete, yalnızlık düzeyinin boyun eğici davranışa etkisini incelemek amaçlanmıştır. Bu kavramlar arasındaki ilişkilerin araştırılmasının önemli olduğu ve bu çalışma sonucunda elde edilen verilerin literatüre önemli bir kaynak oluşturacağı düşünülmektedir.

1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma grubunu Karadeniz Teknik Üniversitesi'nin farklı bölümlerinde öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır.
2. Araştırma kapsamında incelenen üniversite öğrencilerinin boyun eğici davranışları, sosyal anksiyeteleri ve yalnızlık düzeyleri; Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği, Liebowitz Sosyal Anksiyete Ölçeği ve Ucla Yalnızlık Ölçeği'nin ölçtüğü değerlerle sınırlıdır.
3. Araştırma verileri üniversitede farklı sınıflarda öğrenim gören üniversite öğrencilerinden toplanmıştır. Bundan dolayı çalışmada elde edilen bulgular araştırma kapsamı içinde değerlendirilen bireylere benzer bireylere genellenebilir.

1. 4. Araştırmanın Varsayımları

1. Öğrencilerin ölçekleri içtenlikle cevapladıkları varsayılmaktadır.
2. Öğrencilerin gönüllü olarak çalışmaya katıldıkları varsayılmaktadır.

1. 5. Tanımlar

Boyun Eğici Davranışlar (Submissive Behavior): Başkalarını kırmamaya özen gösteren, herkesi mutlu etmeye çalışan ve iyilik yapmaya meyilli, hayır diyemeyen, hoşuna gitmeyen durumları söyleyemeyen ve kızgınlığını belli edemeyen, onaylanma ihtiyacı içinde olan, düşüncelerini savunmayan bir kişilik özelliğidir (Gilbert ve Allan, 1994).

Sosyal Anksiyete: Bireylerin başkaları tarafından değerlendirileceği durumlardan sürekli olarak korkma, gülünç duruma düşerek aşağılanacağından ve utanç duyacağından korkma durumu olarak tanımlanır (Dilbaz, 1997).

Yalnızlık (Loneliness): Bireyin yaşadığı sosyal ilişkiler ile yaşamak istediği ilişkiler arasındaki farklılık nedeniyle hissettiği hoşuna gitmeyen durum olarak tanımlanmaktadır (Perlman ve Peplau, 1981).

Dost: Sevilen, güven duyulan, iyi anlaşılan kiři, dūřman karřıtı (TDK, 2019).

Özel İlişki Durumu: Kadınla erkek arasındaki duygusal ilişki, flört (TDK, 2019).

2. LİTERATÜR TARAMASI

2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

Araştırmanın bu bölümünde ele alınan değişkenlerin tanımlarına, işlevlerine ve ele alınan değişkenlerle ilgili daha önce yapılmış olan çalışmalara yer verilmiştir.

2. 1. 1. Boyun Eğici Davranışlar

Bu başlık altında; bu değişkenin tanımına, boyun eğici davranışlar ile ilgili değişkenlere ve boyun eğici davranışlar ile ilgili yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2. 1. 1. 1. Boyun Eğici Davranışın Tanımı

Stanley Milgram'ın otorite sahibi olarak nitelendirilen kişinin isteklerine boyun eğme ile ilgili yaptığı deneysel araştırmada laboratuvar ortamında araştırmacı ile işbirliği yapan bir kişi bulunmaktadır. Bu kişi ile denek olarak laboratuvara getirilen kişi tanıştırılır. Ancak deneğin bu işbirliğinden haberi yoktur. Deneğin görevi işbirlikçiye bazı kelimeleri ezberlettirmektir. Ezber esnasında hata yaptığında deneğin işbirlikçiye elektrik şoku vererek onu uyarması istenir. Aslında işbirlikçiye elektrik şoku verilmemektedir ancak deneğin bundan haberi yoktur. Yapılan her hata sonrasında verilen şokun artırılması istenir. Denek dozu arttırarak şok verdiğini düşünmektedir. Araştırmacı deneğe sürekli direktifler verir. Denek şok vermeyi reddettiğinde araştırmacı bunun mümkün olmadığını, devam etmesinin zorunlu ve önemli olduğunu söyler ve denekten buna uymasını bekler. Tüm bu şartlar altında deneklerin % 65'i şok vermekten çekinmez. Milgram'ın yaptığı bu çalışmalar sayesinde psikolojide boyun eğme ifadesi yer almaya başlamıştır (Bozyiğit ve Çetin, 2018).

Uysal ve bağımlı davranış gösteren insanlar, kendilerinden daha üstün olduklarını düşündükleri bireylerle göz göze gelmekten kaçınırlar. Bu tür insanlar kendilerine güvenleri olmadığı için baskın karaktere sahip bireylerle karşılaştıklarında, bildikleri konular hakkında dahi kendinden emin konuşamazlar ve boyun eğme davranışı gösterirler. Kısacası kendilerini diğer insanlara göre yetersiz gören bireyler daha çok boyun eğici davranış göstermeye eğilimlidirler (Gilbert, 2000).

Boyun eğici davranış sergileyen kişi, kendini değersiz ve önemsiz görmektedir. Yaşadığı olaylar ve durumlar karşısındaki farklı düşüncesini ifade etmekte özgür değildir. İlişkilerinde "hayır" demekte zorluklar yaşamaktadır. Boyun eğici davranış sergileyen birey kolay girişimde bulunamaz ve liderlik özelliğine sahip değildir.

Kendine olan güveni zayıftır ve sorumluluk almaktan kaçınır (Özkan ve Özen, 2008). İnsan başkalarının zorla kabul ettirdiği yaşamı sürdürmek yerine kendi seçtiği yaşamı sürdürmek istiyorsa başkalarına hayır demek zorundadır. Sağlıklı bir insan kendisine evet diyebilmek için hayır demeyi becerebilmelidir (Aydın, 2009'dan akt., Koç vd., 2010, s. 260).

Boyun eğici davranışlar, bireyin mesleğini yerine getirebilmesini sağlayan şartların bütünü kazanması için gerekli olan bilişsel yeterlik, duyuşsal özellik ve davranışsal becerileri ile sosyal yaşamın gereklerinden olan, işbirliği ve paylaşma gibi özelliklere sahip olmasını engeller ve kişinin ruh sağlığını fark ettirmeden olumsuz etkiler (Koç vd., 2010).

Toplumsal yaşam için gerekli davranışlardan biri de uyma davranışıdır. Toplumsal düzeni sağlamak için toplum tarafından geliştirilen bir takım kurallar, çocukluktan itibaren bireylere öğretilir ve böylece insanların yaşamları süresince devam eden benzer davranışları bir ortak öğrenme sonucu oluşmuş olur. Boyun eğme bir kişiye uyma olduğu gibi bir grup görüşüne uyma şeklinde de olabilir (Kağıtçıbaşı, 2008'den akt., Koç vd., 2010, s. 259).

Birçok davranış çocukluk döneminde öğrenmekteyiz (Köknel, 1998). Duyularımızı nasıl yaşayacağımızı, sorunlarımızı nasıl çözeceğimizi, etrafımızdakilerle kurduğumuz iletişim şeklini, yakın çevremizden bilinçdışı olarak öğreniriz. Bu bilinçsizce öğrenilmiş davranışlar kişiliğin oluşmasında etkilidir. Boyun eğme davranışında temel faktör korkudur; ceza almaktan ya da eleştiriye maruz kalmaktan korkan birey, isteksizce duruma uyum sağlar. Boyun eğme davranışının ortaya çıkmasında etkili olan üç etken; bireyin boyun eğmesinin başkaları tarafından yapılacak en doğru şey olarak gösterilmesi, bireyin başkaları tarafından reddedilmemek ve onaylanmak adına boyun eğmesi ve sosyal kuralların sorgusuzca kabul edilmesi olarak sıralanabilir (Aronson, Wilson ve Akert, 1997'den akt., Tuzcuoğlu ve Korkmaz, 2001, s. 138).

Boyun eğici davranışın oluşmasında etkili olduğu düşünülen çevresel faktörler ile alakalı ise farklı fikirler bulunmaktadır. Bu fikirlerden bazıları bireyin çocukluk dönemini geçirdiği aile ortamının etkili olduğunu ifade ederken, bazıları da kişinin o anda etkileşim içine girdiği sosyal ortamı ve bu ortam ile ilgili algısının etkili olduğunu savunmaktadır (Tekin ve Filiz, 2008). Anne baba tutumlarının boyun eğici davranışların kazanılmasında büyük sorumluluğunun olduğu yapılan birçok araştırma ile desteklenmektedir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin öğrencilere yaklaşımlarının ve onlarla kurdukları iletişimin, boyun eğici davranışların kazanılmasında etkili olduğundan ya da bu davranışların sürdürülmesinde veya bırakılmasında öğretmen yaklaşımlarının etkili olduğundan da bahsedilebilir (Dönmez ve Demirtaş, 2009).

Boyun eğici davranışlar üzerinde kültürlerin etkisine bakıldığında ise, Doğu kültüründe kişilerarası ilişkilerde boyun eğici davranışların, diğer bir ifadeyle itaatin, Batı kültürüne göre daha fazla gözlendiği görülmektedir. Daha çok Doğu kültürünün hâkim olduğu ülkemizde saygı ile boyun eğme kavramı karıştırılmakta bireylerden boyun eğici davranış sergilemeleri beklenmektedir (Yıldırım ve Ergene, 2003).

2. 1. 1. 2. Boyun Eğici Davranışlar ile İlgili Değişkenler

Yapılan birçok araştırmada boyun eğici davranışlar ile depresyonun ilişkisi incelenmiştir. Yapılan araştırmalara göre kişinin diğer insanlarla olumlu ilişkiler içinde olma ihtiyacı vardır ve bazı insanlar için diğer insanlar tarafından onaylanmak önem taşır. Kişilerarası ilişkilerde algılanan kayıp ve geri çevrilme bu tip insanlar için depresyon nedenidir. Bazıları ise kişisel başarı ve başarısızlıkları önemserler. Bu tür insanların da çevre üzerinde sağladıkları kontrolü kaybetmeleri ve başarısız olmaları durumunda depresyona girdikleri görülmektedir (Kabakçı, 2001). Depresyonlu kişiler kendilerini başkalarına göre yetersiz seviyede görürler ve çatışma durumlarında, kendilerini yenilmiş ya da tuzağa düşmüş olarak algıladıklarında boyun eğici davranış gösterme eğilimindedirler (Gilbert ve Allan, 1994).

Diğer taraftan boyun eğici davranış ile utangaçlık arasında, kendini eksik hissetme, engellenme, kendine güvensizlik, kendini arka planda tutma, çabuk pes etme, göz temasından kaçınma gibi benzerlikler bulunmaktadır (Gilbert, 2000).

Boyun eğici davranışların yaygınlaşması bireyin kişiliğini olumsuz olarak etkileyecektir. Bununla birlikte birey yaşamında karşılaştığı temel problemlerini sağlıklı bir şekilde çözmeye yönelik tutum ve beceri geliştiremeyecek ve bunun sonucunda bireyin şiddeti onaylayan ve uygulayan bir kişiliğe sahip olma ihtimali artacaktır (Kaya vd., 2004).

Boyun eğici davranışların temelinde yer alan önemli etkenlerden biri de düşük benlik saygısıdır. Benlik saygısı ve atılganlık boyun eğiciliğin tersi kavramlardır. Sosyal hayat için atılganlık ve benlik saygısı gereklidir. Yapılan araştırmalarda benlik saygısı ile boyun eğici davranışlar arasında negatif yönlü ilişkiler tespit edilmiştir (Özkan ve Özen, 2008).

2. 1. 1. 3. Boyun Eğici Davranışlar ile Anne Baba Tutumları

Bireyin içinde bulunduğu ilk sosyal ortam ailesidir. Özellikle anne ve baba ile olan ilişkilerin çocuğun kişilik oluşumunda ve gelecekteki insan ilişkilerinde etkili olduğu söylenebilir (Bolattekin, 2014). Yapılan çalışmalarda çocukların boyun eğici davranış sergilemelerinde ana babaların sorumluluk sahibi oldukları görülmektedir (Yıldırım, 2004). Anne baba tutumlarını; demokratik, aşırı korumacı, ilgisiz, hoşgörülü ve baskıcı tutumlar

olarak sıralayabiliriz. Demokratik anne babalar anlayışlı ebeveynlerdir. Çocuklarına yapmaları ve yapmamaları gereken davranışlar konusunda çok iyi rehberlik ederler. Aşırı korumacı ana babalar çocuklarının üzerine çok fazla düşerler. Bu ortamda büyüyen çocuklar hayata uyum sağlamakta güçlük yaşarlar, girişkenlikten uzak davranabilirler. İlgisiz ana babalar çocuklarına doğru şekilde rehberlik yapamazlar. Çocuklarına karşı kayıtsız davranırlar. Çocuklar ikinci plandadır. Hoşgörülü ailelerde çocuklar önemsenir. Kendine güvenen çocuklar yetişir ve özgüvenleri yüksek olur. Baskıcı ana baba tutumunda ebeveyn çocuğu adına her şeyin en iyisini bilir ve kararlarına itaat bekler (Bolattekin, 2014). Birçok araştırmacı insanların boyun eğici davranışlarında otoriter, disiplinli, aşırı kısıtlayıcı anne ve baba tutumlarının etkili olduğunu belirtmiştir (Tekin ve Filiz, 2008). Ayrıca anne ve babası tarafından baskı altında tutulan ya da şiddet gören çocukların boyun eğici davranış sergiledikleri ifade edilmektedir (Atli, Kaya ve Macit, 2010).

2. 1. 1. 4. Boyun Eğici Davranışlar ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Yerli ve yabancı birçok araştırmacının boyun eğici davranışları açıklamak için çeşitli alanlarda araştırmalar yaptıkları görülmektedir. Yapılan çalışmalarda cinsiyetler arası farklılıklar incelendiğinde; erkeklerin boyun eğici davranış düzeyinin kızlardan yüksek bulunduğu araştırmalar olduğu gibi (Karabilgin ve Şahin, 2012; Kaya vd., 2004; Tuzcuoğlu ve Korkmaz, 2001; Ulusoy, Tosun ve Aydın, 2016; Yıldırım, 2004) kızların boyun eğici davranış düzeyinin erkeklerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılan çalışmalar da mevcuttur (Beştepe vd., 2010; Lopresto ve Deluty, 2001; McCreary ve Rhode, 2001; Tuzcuoğulları ve Abakay, 2017; Tümkaya vd., 2010).

Boyun eğici davranışlar ile şiddet (Arslantaş vd., 2012; Kara, Uzgören ve Uzgören, 2013; Kaya vd., 2004; Yekeler ve Pehlivan, 2014), hayatta kalma içgüdü (O'Connor, Berry, Weiss ve Sevier, 2000), iyi olma durumu (Türküm, 2005), benlik saygısı (Özkan ve Özen, 2008; Torun vd., 2012; Tutar vd., 2018), sosyotropi otonomi kişilik özelliği (Yılmaz, 2015), depresyon (Allan ve Gilbert, 2002; Görgülü ve Kışlak, 2014; O'Connor, Berry, Weiss ve Gilbert, 2002; Tuzcuoğlu ve Korkmaz, 2001), yalnızlık (Ponzetti ve Garte, 1981), umutsuzluk (Şar ve Sayar, 2012; Tekin ve Filiz, 2008; Tümkaya vd., 2010, 2011), otomatik düşünceler (Tümkaya vd., 2011), başarı yönelimleri ve kendini aldatma (Akin, 2010), özgüven ve öz duyarlık (Akin, 2009; Cengiz vd., 2014), zorbalık ve siber zorbalık (Atik, Özmen ve Kemer, 2012; Hakan, 2011; Peker, Eroğlu ve Çitemel, 2012), evlilik problemleri (Beştepe vd., 2010), evlilik doyumu (Blum ve Mehrabian, 1999; Hünler ve Gençöz, 2003), evlilik uyumu (Çelik ve İskender, 2015), sosyal destek (Dikmen vd., 2017), eleştirel düşünme ve otonomi düzeyleri (Ulusoy vd., 2016), kendilik algısı (Çelik ve Odacı, 2011),

problem çözüme becerilerine ilişkin algı (Karabilgin ve Şahin, 2012), duygusal baskı (Akın, Satıcı ve Kayış, 2012), akademik benlik algısı (Pekrun, Götz, Titz ve Perry, 2002), mizah tarzları (Şar ve Sayar, 2012), romantik ilişkideki istismar algısı (Kumcağız, Orak ve Şahin, 2018), duygusal zeka (Topuz, Sezer, Gönenç ve Duman, 2018), yaşam doyumu (Mamirova ve Yılmaz, 2019) ve sosyal beceri eğitimi (Kınık ve Odacı, 2019) ilişkilerini inceleyen araştırmalar yer almaktadır. Aynı zamanda çeşitli değişkenler açısından (öğrenim gördükleri okul, okuduğu bölüm, sınıf düzeyi, ailelerin ekonomik düzeyi, anne ve babaların eğitim düzeyi, sınav kaygısı, akademik başarı, kardeş sayısı, medeni durum, yerleşim birimi, anne-baba tutumu, siyasi liderlerin liderlik tarzları, yaş da (Atli vd., 2010; Bozyiğit ve Çetin, 2018; Dönmez ve Demirtaş, 2009; Eşer, Khorshid ve Arslan, 2009; Kellam, Ling, Merisca, Brown ve Lalongo, 1998; Koç vd., 2010; Lantz, Pieterse ve Taylor, 2018; Mackinnon, Henderson ve Andrews, 1992; Tuzcuoğulları ve Korkmaz, 2001; Tümkaya vd., 2011; Uzgören, Kara ve Uzgören, 2015; Yıldırım, 2004; Yıldırım ve Ergene, 2003; Yörük ve Dündar, 2011) boyun eğici davranışlar üzerine yapılan çalışmalar arasında yer almaktadır.

O'Connor ve diğerleri (2002) tarafından depresyon düzeyi yükseldikçe boyun eğici davranışların fazlaştığı saptanmıştır. Hünler ve Gençöz (2003) çiftlerin boyun eğici davranışları arttıkça evlilik doyumlarının azaldığını vurgulamışlardır. Kaya ve diğerlerinin (2004), çalışmasında anne babası arasında fiziksel şiddet bulunan öğrencilerin fazla boyun eğici davrandıkları bulunmuştur. Türküm (2005) çalışmasında boyun eğici davranışları iyi olma durumu üzerinde bir etken olarak bulmuştur. Beştepe ve diğerleri (2010), evlilik problemlerini çözmek için yardım girişiminde bulunan, bulunmayan ve boşanmak üzere olan grupların boyun eğici davranış özelliklerini cinsiyet yönünden incelemiştir. Evlilik Danışma Merkezi grubundaki kadınlar erkeklerden daha çok boyun eğmektedirler. Hakan (2011) zorbalık ile karşılaşma çeşitleri ile boyun eğme arasında anlamlı fark olduğunu ifade etmiştir. Çelik ve Odacı (2011) araştırmasında kendilik algısı ile boyun eğici davranışların negatif ilişkili olduğunu bulmuştur. Arslantaş ve diğerleri (2012) tarafından yapılan çalışmada üniversiteye gelmeden önce şiddet gören öğrencilerin görmeyenlere göre boyun eğicilik düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Karabilgin ve Şahin (2012)'in çalışmasında boyun eğici davranışlar ölçeğinden elde edilen puanlar kızlarda daha az tespit edilmiştir. Atik ve diğerleri (2012) mağdur olan öğrencilerin zorba öğrencilere göre fazla boyun eğici davrandıklarını söylemişlerdir.

Akın ve diğerlerinin (2012) yaptığı çalışmada, duygusal baskı ve boyun eğici davranışların negatif ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Şar ve Sayar (2012) çalışmalarında mizah tarzları ile boyun eğici davranışı negatif ilişkili bulmuştur. Torun ve diğerleri (2012) benlik saygısı ile boyun eğici davranışların anlamlı ilişkili olduğunu saptamışlardır.

Kara ve diğerlerinin (2013) çalışmasında sosyo-demografik etkenlerin boyun eğici davranışlar üzerinde fazla etkili olduğu görülmüştür. Uzgören ve diğerleri (2015) yönetici adayı öğrencilerde boyun eğici davranış eğilimlerini chaid analizi ile incelemiştir. Yapılan çalışmada boyun eğici davranışlara etkileyen en önemli değişken annenin eğitim durumu olarak saptanmıştır. Dikmen ve diğerlerinin (2017) çalışmasında arkadaş ve aile desteklerinin boyun eğici davranışları etkilediği saptanmıştır. Ulusoy ve diğerlerinin (2016) çalışması sonucunda öğrencilerin boyun eğici davranışları orta düzeyde tespit edilmiştir. Ayrıca 4. sınıfların ve kızların boyun eğici davranış puanlarının daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Tutar ve diğerleri (2018) benlik saygısının boyun eğici davranışın yordanmasında ters yönde etkisi olduğunu bulmuşlardır. Topuz ve diğerleri (2018) yaptıkları araştırmada ebelik öğrencilerinin boyun eğici davranışlarının orta düzeyde olduğunu belirlemiştir. Bozyiğit ve Çetin (2018) öğrencilerin boyun eğici davranışları orta düzeyde bulunmuş, sadece okuduğu bölüme göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Mamirova ve Yılmaz (2019) yaptıkları araştırmada boyun eğici davranışların araştırma kapsamındaki bağımlı değişkenlerin tümü ile negatif yönde ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Kınık ve Odacı (2019)'nın çalışmasında sosyal beceri eğitiminin ortaokulda eğitim görmekte olan öğrencilerin boyun eğici davranış düzeylerini azaltmada anlamlı etkisinin olduğu görülmektedir.

2. 1. 2. Sosyal Anksiyete Bozukluğu

Bu bölümde sosyal anksiyetenin tanımı, sınıflandırılması, sosyal anksiyete bozukluğunun kökeni, yaygınlık ve cinsiyetlere göre dağılımı, sosyal anksiyete bozukluğu ile ilgili kuramsal yaklaşımlar, sosyal anksiyete bozukluğunda yeti kaybı, sosyal anksiyete ile yalnızlık ilişkisi ve sosyal anksiyete ile ilgili yapılan çalışmalar başlıklarına yer verilmiştir.

2. 1. 2. 1. Sosyal Anksiyete Bozukluğunun Tanımı

Korku, güvenliği tehdit eden herhangi bir durumda ya da tehlike anında ortaya çıkan tepkidir. Yaşamın devamı için korku gereklidir. Çünkü duyulan korku ile yaşamı tehdit eden uyarana karşı önlem alınır. Anksiyete korkuya benzer; ancak anksiyeteyi oluşturan uyarın korkuda olduğu gibi açık olarak belli değildir. Elle tutulur bir tehlike kaynağını ya da tehlikeyi tanımlayamamasına rağmen birey huzursuzluk hisseder ve kötü bir şey olacağından endişe duyar. Fobide oluşan anksiyete ve tepki ise, kaygıya sebep olarak gösterilen uyarınla orantılı değildir. Fobisi olan bireyler tepkilerinin abartılı olduğunun

farkındadırlar ancak kendilerini engelleyemezler. Korku sınırlı olarak herkeste görülür ve özellikle çocukluk döneminde çok doğal karşılanır. Ancak korku, bireylerin yaşamlarını olumsuz yönde etkilemeye başladığında ise fobik özellik kazanır (Sungur, 1997).

Sosyal anksiyete insanların hem sosyal hayatlarında hem de iş ortamlarında kişilerarası ilişkilerini direkt etkileyen ve buna bağlı olarak da belirgin bir oranda fonksiyon kaybına neden olan psikiyatrik bir bozukluktur (Özgen ve Birsöz, 2000). Bir başka ifadeyle sosyal anksiyete bozukluğu (SAB), bireylerin başkaları tarafından değerlendirileceği durumlardan sürekli olarak korkma, gülünç duruma düşerek, aşağılanacağı ve utanç duyacağından korkma durumu olarak tanımlanır. Sosyal fobisi olan kişiler sosyal ortamlarda olumsuz değerlendirileceği ve aşağılanacağı konusunda aşırı korku duyarlar. Bu bireylerin aşırı şekilde kendilerini eleştirme eğilimleri vardır. Yaşadıkları bu korkular sonucunda birçok fiziksel belirtiler ortaya çıkar ve terleme, kızarma, çarpıntı ve titreme ortaya çıkan bu belirtilerdendir (Dilbaz, 1997). Sosyal fobi kendiliğinden düzelme olasılığı oldukça düşük olan, uzun süreli bir hastalıktır (Özgüven ve Sungur, 1998).

Sosyal anksiyete bozukluğunun en sık görüleni toplum önünde konuşma olmakla birlikte diğerleri başkalarıyla birlikte yemek yeme, başkalarının yanında yazı yazma, genel tuvaletleri kullanmadır.

Bireyler genellikle sosyal bir ortama girdiklerinde ortaya çıkan kalp çarpıntısı, terleme, el titremesi ve kızarma gibi fizyolojik belirtilerden şikâyet ederler. Bu belirtileri de olduğundan daha abartılı bir şekilde yaşarlar. Başkalarının düşünceleri üzerinde yoğunlaşırlar ve onların görüşlerini genellikle yanlış yorumlar ve abartırlar. Aşırı kaygıları veya kendi olumsuz davranışları ve bunların yaşamlarındaki etkisi konusunda içgörülerini tamdır ve bu nedenle de benlik saygıları düşüktür (Dilbaz, 2000). Sosyal fobi genellikle eleştirilme korkusu ve düşük benlik saygısı ile birlikte görülür. Sosyal fobisi olan birey başkalarının kendini eleştirebileceğini düşündüğü anda aşırı bir anksiyete yaşar, anksiyete belirtilerinin ortaya çıkmasıyla da gülünç duruma düşmekten korkar. Bunun sonucunda da sosyal ortamlarda kaçınma davranışları meydana gelir ve kişi bu kaçınımlar ile sosyal yalıtım içine girebilir (Sungur, 1997).

2. 1. 2. 2. Sosyal Anksiyete Bozukluğunun Sınıflandırılması

Sosyal Anksiyete özgül ve yaygın olmak üzere iki şekilde görülmektedir. Özgül sosyal anksiyete bozukluğu yaşayan bireyler, anksiyeteyi ortaya çıkaran durumlardan bir ya da birkaçında korku ve endişe duyar. Yaygın sosyal anksiyete bozukluğu yaşayan bireyler ise başkaları tarafından izlenebileceklerini düşündükleri ve kişilerarası ilişki gerektiren her ortamda korku, endişe duyar ve kaçınma davranışı gösterirler (Özgüven ve Sungur, 1998).

2. 1. 2. 3. Sosyal Anksiyete Bozukluğunun Kökeni

Sosyal anksiyetenin neden ortaya çıktığı ve kökeninin ne olduğu ile ilgili bilgiler net olmamakla birlikte birçok görüş bulunmaktadır. Sosyal anksiyetenin daha çok biyolojik ve çevresel faktörlerin etkisiyle oluştuğundan söz edilebilir (Doğan, 2009).

Sosyal fobinin tanınması ve klinik görünümü kültürler arasında değişiklik göstermektedir. Bu farklılığa, bazı kültürlerin yapısal özelliklerinin, bireylerin sosyal anksiyete yaşamasına neden olmasının mı, yoksa bazı kültürlerin sosyal fobiyi ciddi bir sorun olarak görmesinin mi neden olduğu tam olarak açık değildir (Özguven ve Sungur, 1998). Ayrıca sosyal ilişkilerle ilgili travmatik yaşantılar, aile içindeki doğum sıraları, çocukluk ya da ergenlik döneminde yaşanan akran zorbalığı gibi faktörler de sosyal fobinin kökenini oluşturduğu söylenebilir (Doğan, 2009). Erkek ve kadınlarda neredeyse eşit sıklıkta görülerek diğer fobilerden farklılık gösterirler. Bu fobinin başlangıcı çocukluk ve ergenlik dönemine rastlamasına rağmen tedavi için başvurma zamanı sorunun başladığı andan 6 ile 20 sene kadar sonra olmaktadır (Sungur, 1997).

2. 1. 2. 4. Sosyal Anksiyetede Yaygınlık ve Cinsiyetlere Göre Dağılım

Sosyal anksiyete yaşayanların başlangıç yaşı 13-14 yaşları arasında değişmektedir. Ancak başvurma yaşları, sosyal anksiyeteyi kişilerin bir hastalık olarak görmemeleri ve bunu kişiliklerinin bir parçası olarak görmeleri nedeniyle genellikle hastalığın başlangıcından yıllar sonra olmaktadır (Dilbaz, 1997).

Yapılan çalışmalarda cinsiyetler arası farka bakıldığında elde edilen bulguların çok tutarlı olmadığını söyleyebiliriz. Yapılan klinik çalışmalarda sosyal fobinin görülme sıklığı erkeklerde daha fazla iken, alan çalışmaları sonucunda kadınlarda daha sık görüldüğü belirlenmiştir. Bunun nedeni ise erkeklerin yardım alma ve tedavi görme konusunda kadınlardan daha istekli olması ile açıklanmaktadır (Dilbaz, 1997). Klinik çalışmalarda sosyal anksiyetenin erkeklerde daha fazla görülmesinin nedeni, erkekler üzerindeki toplumsal beklentilerin daha çok olması ile açıklanabilir. Örneğin bizim toplumumuzda erkek daha girişken olmalı, karşı cinsle ilişkiyi erkek başlatmalı ve erkek mutlaka bir iş sahibi olabilmelidir (Doğan, 2009).

Sosyal anksiyetenin risk faktörlerini; anne babanın sosyal fobik olması, depresyon ve diğer anksiyete bozukluklarından birine sahip olması, ebeveynler arasındaki evlilik çatışmaları, aşırı reddedici veya koruyucu aile tutumları, çocukken yetişkinlerle iletişim kuramama, çok hareketli bir çocukluk geçirme, çocukluk döneminde istismara uğrama, düşük okul performansı ve erkeklerin ilk çocuk olamaması olarak açıklamışlardır (Chartier, Walker ve Stain, 2001'den akt., Doğan, 2009, s. 35).

Ayrıca sosyal fobisi olan bireylerin eğitim düzeyleri ve meslek sahibi olma oranları daha düşüktür. Klinik deneyimler sonucunda elde edilen verilere göre sosyal fobisi olan kişilerde belirli oranlarda mesleki işlevlerinde, akademik performanslarında ve sosyal ilişkilerinde bozukluk oluşmaktadır (Dilbaz, 1997). Şöyle söylenebilir ki SAB genel olarak kadınlarda, eğitim düzeyi ve geliri düşük olanlarda, genç ve bekârlarda daha sık görülmektedir (Dilbaz, 2000).

2. 1. 2. 5. Sosyal Anksiyete Bozukluğu ile İlgili Kuramsal Yaklaşımlar

Bu bölümde sosyal anksiyete bozukluğunu açıklamaya çalışan bazı yaklaşım ve modellere yer verilmiştir.

2. 1. 2. 5. 1. Psikanalitik Yaklaşım

Yasaklanan cinsel ve saldırgan dürtüler, bilince gelme tehlikesi ile karşılaştığında uyarı anksiyetesi meydana gelir. Buna bağlı olarak yansıtma, kaçınma ve yer değiştirme savunma mekanizmaları harekete geçer ve fobik durum ortaya çıkar (Gabbard, 1994'ten akt., Türkçapar, 1999, s. 248).

Bu yaklaşımda sosyal fobi üzerinde utanç yaşantıları, suçluluk duygusu ve ayrılma anksiyetesi etkenleri üzerinde durulmaktadır. Sosyal fobi yaşayan bireylerde farkında olmadıkları halde çevre tarafından onaylanma isteği mevcuttur. Bu istek içinde olan sosyal fobi hastaları ebeveynleri tarafından utandırılma veya eleştirilme duygusuna kapılmaktadırlar. Bu gerçek olmayan utandırılmadan kaçınmak adına sosyal fobi hastaları başkalarının onaylanmayacaklarını düşündükleri ortamlardan kaçınmaktadırlar. Sosyal fobisi olan bireyler ilişkilerinde saldırgan bir tavır sergileyerek, tüm ilgiye sahip olabilmek adına rakiplerini ortadan kaldırma isteği içindedirler ve bu isteklerine suçluluk duygusu da eşlik etmektedir. Sosyal fobi yaşayan birey yeni insanlarla kurduğu ilişkiler sonucunda yakınlarının sevgisini kaybedeceğinden korkar. Bu kaybetme korkusu da anksiyete belirtilerini ortaya çıkarır (Türkçapar, 1999).

2. 1. 2. 5. 2. Savunma-Emniyet Modeli

Bu model Gilbert ve Trower tarafından kavramlaştırılmıştır. Sosyal anksiyete bozukluğu yaşayan bireyde savunma ve emniyet arasındaki denge bozulmuştur. Savunma sistemi kendini koru derken, emniyet sistemi güvende olduğunu hissettirir. Kendini güvende hissetmeyen sosyal anksiyete bozukluğu yaşayan bireyde savunma sistemi ile ilgili olumsuz duygular egemendir. Bu durumdayken birey boyun eğici davranmayı tercih edebilir. Yetişkin savunma emniyet sisteminin gelişmesine bağlanma

içgüdü model olur. Çocukta emniyet sisteminin zayıf kalmasında, anne ve babanın diğer insanlara karşı hissettikleri tehdit duygularını çocuğa yansıtmaları ve reddedici, düşmanca ve kontrol edici davranışlarıdır. Çocuk erken yaşlarda tek başına yaptığı işlerde yeterli olmadığından geri çevrilme ve terk edilme tehlikesi karşısında savunma sistemi aktifleşir, kendini ifade edememe, mükemmeliyetçilik, boyun eğici davranışlar gelişir. Bireysellik reddedilme anlamına geldiğinden çocuk anne ve babasının istediği gibi olmaya daha meyilli olur (Türkçapar, 1999).

2. 1. 2. 5. 3. Kognitif (Bilişsel) Model

Kognitif (bilişsel) olarak sosyal fobinin asıl özelliği, bireyin çevresinde olumlu izlenim bırakmayı istemesi fakat bunu başarabilme gücüne güven duymamasıdır. Sosyal fobik kişi diğerleri tarafından olumsuz değerlendirilme tehlikesini hissettiğinde direk kendine odaklanır ve bu da onun çevresindeki insanların davranışlarını doğru değerlendirmesini engeller (Clark ve Wells, 1995'ten akt., Türkçapar, 1999, s. 250).

Sosyal fobik bireyler sosyal ortamlara girdiklerinde davranışlarının kusursuz olarak değerlendirilmesini, her zaman bilgili ve eksiksiz olarak görülmeyi beklerler. Sosyal ortamlarda "sıkıntılı olduğumu anladılar", söylediklerim aptalca şeyler" gibi olumsuz otomatik düşünceler geliştirdiklerinde anksiyete yaşamaya başlarlar. Anksiyete yaşayan birey olumsuz değerlendirildiğini düşündüğünde kendi davranışlarına odaklandığından etrafındakilerin davranışlarını doğru değerlendiremez. Kendisi ile ilgili yaptığı olumsuz değerlendirmeleri başkalarının değerlendirmeleri olarak düşünmeye başlar. Bu bilişsel çarpıtma duygudan akıl yürütmeye örnektir (Türkçapar, 1999).

2. 1. 2. 5. 4. Rasyonel Emotif (Akılcı Duygusal) Model

Albert Ellis tarafından geliştirilmiştir. Bu modelde sosyal fobik bireyler iyi beceri sergilemek ve bu esnada rahatsızlık hissetmemek zorunda olduklarını düşünürler ve bu düşünceleri anksiyete belirtilerini ortaya çıkarır. Sosyal fobik birey toplum içinde hem iyi konuşmak hem de konuşması sırasında herhangi bir şekilde rahatsızlık duymamak zorunda olduklarına inanır. Bunu başaramadığı takdirde kendisini değersiz bir insan olarak nitelendirir. Toplum önünde konuşurken hem iyi olması gerektiğini hem de konuşması esnasında kaygılı görünmemesi gerektiğini düşünür. Yani toplum önünde iyi konuşmalı, konuşmaları esnasında kaygılı görünmemelidirler. Eğer bu düşüncelerini gerçekleştiremezlerse kendilerini yetersiz olarak değerlendirmektedirler (Türkçapar, 1999).

2. 1. 2. 5. 5. Davranışçı ve Bilişsel Model

Bu model üç şekilde sosyal anksiyete bozukluğunun oluşabileceğini öngörür. Bunlar; bilgi aktarımı, gözlemsel öğrenme ve doğrudan koşullanmadır. Doğrudan koşullanmada sosyal ortamlarda travmatik bir deneyim yaşanmaktadır. Gözleme dayalı öğrenmede, sosyal bir mekânda olumsuzluk yaşayan kişinin gözlenmesi sonucunda birey aynı duruma düşmekten korku duymaya başlar. Bilgi aktarımında ise sosyal ortamların güvenilir olmayabileceği kişiye aktarıldığında, bireyde sosyal korkular kazanılmaya başlar (Türkçapar, 1999).

Bilişsel modele göre, sosyal anksiyete bozukluğu gösteren kişilerde, kendi davranışlarına ve başkalarının bu davranışlarını değerlendirmelerine dair işlevsel olmayan inançlar vardır. Bunlar olumsuz değerlendirilme ile ilgili otomatik düşünceleri harekete geçirir ve bunun sonucunda da kaygı oluşur (Sungur, 2000).

2. 1. 2. 5. 6. Sosyal Beceri Modeli

Sosyal kaygının tedavisi aşamasında kaygının nedeni olarak sözel ve sözel olmayan sosyal becerilerdeki eksikliklerin varlığı düşünülmekteydi. Sosyal beceri eğitimi verildiğinde bu davranışlardaki eksikliklerin giderildiğine inanılıyordu. Bu modelde olumsuz değerlendirilme korkusu önem bakımından ikinci sırada yer almaktadır. Yapılan sosyal beceri eğitimleri ile davranış becerileri artırılarak, kaygının nedeni ortadan kaldırılmış oluyor ve sosyal ortamlardaki kişiler arası ilişkilerdeki başarı düzeyinin artma ihtimali yükseliyor (Dilbaz, 2000).

2. 1. 2. 6. Sosyal Anksiyete Bozukluğunda Yeti Kaybı

Ergenlik döneminde başlayan sosyal anksiyete bozukluğu, kişiler arası ilişkileri psikososyal gelişimi ve kişinin yaşama dair kendine hedef belirlemesini etkilemektedir. Çocuğun içinde bulunduğu ailesinden sonraki ilk sosyal ortam okuldur. Özellikle okul çağı çocuklarını etkileyen sosyal fobi, çocuklarda eğitimle ilgili önemli güçlüklerle yol açabildiği gibi okuldan korkma, okulu reddetme gibi davranışlara da sebep olabilmektedir. Ayrıca aileleriyle birlikte yaşayan çocukların ve gençlerin, yetişkinlik zamanına kadar sosyal ortamlarda kaçınma davranışı sergiledikleri anlaşılabilir (Özguven ve Sungur, 1998).

SAB, çocukluk döneminde başlar, ergenlikte zirveye ulaşır ve bu dönem genç bireylerin sosyal beceri kazandıkları dönemdir (Dilbaz, 2000). Bu bozukluğun erken yaşlarda ve ergenlik döneminde başlaması yaşama dair hedeflerin belirlenmesini, psikososyal gelişimi ve kişilerarası ilişkilerin biçimlenmesini etkileyebilmektedir. Okul önemli bir sosyal ortamdır. Bu nedenle sosyal fobi özellikle okul çocuklarını etkilemektedir.

Sosyal fobisi olan çocuklar eğitimle ilgili güçlükler yaşamaktadırlar. Okul korkularının ve okulu reddetmenin önemli nedenlerinden biri de sosyal fobidir. Bu dönemdeki çocuklar ve ergenler aileleriyle yaşadıklarından, sosyal ortamlardan kendilerini soyutlamaya çalışmaları erişkinlik dönemine kadar fark edilemeyebilir. Bunun sonucunda da hastalar uzun süre tedavisiz kalabilmektedir ve sosyal fobisi olan çocuklar böylelikle iş sorunları ve bazı ek psikiyatrik hastalıkları olarak büyümektedirler (Özgüven ve Sungur, 1998).

Sosyal fobi, bireyin özel hayatında, iş ve eğitim yaşamında gerçek becerilerini göstermesini engellediğinden bireyin yaşam kalitesinin de düşmesine neden olabilmektedir. Sosyal fobik bireyler iş ve eğitim yaşamını yarıda bırakabilmekte, karşı cinsle iletişim kuramadığından evlilik yapamamaktadırlar (Doğan, 2009).

SAB olanlar için yaşam oldukça zor olduğundan, bu kişiler zamanla alkol ve ilaç kötüye kullanımı gibi zararlı baş etme yöntemleri geliştirirler. Alkoliklerde yaşam boyu sosyal anksiyete bozukluğu geliştirme hızı iki kat daha fazladır (Dilbaz, 2000). SAB olan hastaların erken yaşlarda tedavi edilmesi alkolizm, eş tanı gelişmesi, okul bırakma, tedavi başvuru gecikmesi gibi orta ve uzun vadedeki zararlarının önlenmesinde önem taşımaktadır (Koyuncu, Binbay, Özyıldırım ve Ertekin, 2012).

2. 1. 2. 7. Sosyal Anksiyete Bozukluğu ile Yalnızlık İlişkisi

Araştırmacılar arasında sosyal anksiyete bozukluğunun ergenlik döneminde başladığı ile ilgili görüş birliği bulunmaktadır. Ergenlik dönemi bireyin başkaları üzerinde bıraktığı etkinin ne kadar önemli olduğunu fark ettiği, arkadaş gruplarının kabul edilmenin önem kazandığı bir dönemdir. Bu üniversite süresince de devam edebilmektedir. Yeni bir ortama gelen üniversiteli gençler, yeni girdikleri ortamlarda istedikleri izlenimleri bırakma eğiliminde olacaklardır. Yeni kişilerle tanışmaktan çekinen, sosyal ortamlarda kendini ifade edemeyen gençlerin sorunları artacaktır.

Başkalarıyla yakınlık kurmaya hazır olduğu bu dönemde genç, eğer sosyal anksiyete bozukluğu yaşıyorsa bu evrenin tehlikesi olan yalnızlık ile karşılaşacak, yakın ilişkiler kurmayı sağlayacak ilişkilerden kaçınmaya çalışacaktır (Sübaşı, 2007).

2. 1. 2. 8. Sosyal Anksiyete Bozukluğu ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Literatürde sosyal fobinin yaygınlığı ve bazı demografik değişkenlerle ilişkisinin incelendiği çalışmalarda kız öğrencilerde, kadınlarda, sigara ve alkol alışkanlığı olanlarda, ekonomik düzeyi kötü olanlarda, ailesinde sosyal fobik davranış olanlarda, köyde doğmuş ve halen köyde yaşayanlarda yüksek bulunmuştur (Bayramkaya vd., 2005; İzgiç vd., 2000). Öztürk, Sayar, Uğurad ve Tüzün (2005) çalışmalarında sosyal kaygı bozukluğu

yaşayan çocukların annelerinde sosyal fobiye rastlanma oranını daha fazla bulmuşlardır. Koyuncu ve diğerleri (2012) sosyal fobinin başlangıç yaşını 18 yaşından önce tespit etmişlerdir. Sosyal anksiyeteyi bilişsel düşünce kalıpları ile ilişkisi, bilişsel ve kendini değerlendirme süreçleri ve benlik saygısı açısından inceleyen araştırmaların yanı sıra (Doğan, 2009; Tekin, 2008); panik bozukluğu (Güz ve Dilbaz, 2003; Scott, Heimberg ve Jack, 2000), depresyon, öz-kavram (Bayramkaya vd., 2005), ailelerin ekonomik düzeyi, akademik başarı, cinsiyet, ana-baba tutumu, yalnızlık, özsaygı, iletişim becerileri (Sübaşı, 2007), sosyal fobi ile baş etme stratejileri (Keskin ve Orgun, 2007), sosyal fobinin oluşmasında risk faktörleri, madde kullanımı ve akademik başarı ve yaşam kalitesine etkisi (Gültekin ve Dereboy, 2011), kültürler arasındaki sosyal fobi yaygınlığı (Memik, Yıldız, Tural ve Ağaoğlu, 2011), bağlanma stilleri (Karaşar, 2014) değişkenleri açısından inceleyen çalışmalar da bulunmaktadır.

2. 1. 3. Yalnızlık

Bu bölümde yalnızlık değişkeninin tanımı, yalnızlığı hazırlayıcı ve hızlandırıcı faktörler, yalnız bireylerin özellikleri ve yalnızlıkla ilişkili kavramlar, yalnızlıkla ilgili kuramsal yaklaşımlar, yalnızlıkla baş etme, yalnızlık ile utangaçlık ve sosyal kaygı arasındaki ilişki ve yalnızlık ile ilgili yapılan çalışmalar başlıklarına yer verilmiştir.

2. 1. 3. 1. Yalnızlık Kavramı ve Tanımı

Yalnızlık, sosyal bir varlık olan ve yaşamının her döneminde diğer insanlarla yakın ilişki kurma ihtiyacı içinde olan her yaş gurubundan insanı etkileyen bir olgudur. Günümüz modern toplumlarında yalnızlık, gelişen teknoloji, farklılaşan insan ilişkileri ve değişen değer anlayışları sonucu yaygınlaşan bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır (Körler, 2011).

Yalnızlık, birçok insanın hayatının bir döneminde yaşadığı ortak bir deneyimdir. Aynı zamanda bireysel olarak düşünüldüğünde kişi için üzücü bir tecrübe olarak nitelendirilebilir (Perlman ve Peplau, 1981). Başkaları ile sosyal ilişkiler kurma ihtiyacı olan insan için yalnızlık istenmeyen bir durum olarak ifade edilebilir.

İlgili literatür incelendiğinde yalnızlık için yapılmış çeşitli tanımlara rastlanmaktadır. Perlman ve Peplau (1981) yalnızlığı birey sosyal ilişkilerinde niteliksel ve niceliksel olarak yetersiz ise ortaya çıkan, hoş gitmeyen deneyim olarak tanımlamaktadır. Çakır ve Çakır (2011) yalnızlığı kişinin içinde bulunduğu sosyal ilişkiler ile arzu ettiği sosyal ilişkiler arasındaki uyumsuzluk sonucu oluşan bir deneyim olarak tanımlamışlardır. Yalnızlık ayrıca kişinin kendini istediği ilişkileri yaşamada yetersiz görmesi sonucunda, arzulan

kişilerarası ilişkiler ile yaşanan ilişkiler arasında ortaya çıkan farklılık sonucu hissedilen bir durum şeklinde de nitelendirilmiştir (Gierveld, 1998). Literatürde yapılan yalnızlık tanımlarının ortak noktaları şu şekilde sıralanabilir: Yalnızlık kişinin algıladığı öznel bir durumdur, yalnızlık istenmeyen, kişiye huzursuzluk ve acı veren bir durumdur, yalnızlık kişinin sosyal ilişkilerindeki yetersizliğinden kaynaklanan bir durumdur (Körler, 2011). Peplau ve Perlman (1982), yalnızlığı bilişsel kurama göre değerlendirmişler, bireyin sosyal ilişkilerinde algıladığı doyumsuzluğun yalnızlığın kaynağı olduğunu belirtmişlerdir. Bilişsel yaklaşımlara göre bireyin yaşamak istediği sosyal ilişkiler ile yaşadıkları arasında fark algılandığında yalnızlık meydana gelmektedir. Yapılan çalışmalarda yalnızlık, reddedilmekten, üzülmekten korkma, düşük sosyal beceri, doyum veren ilişki kuramayacağına dair yanlış tutumlara sahip olma ile ilişkili bulunmuştur (Kılınç ve Sevim, 2005).

Kültürün ve coğrafi konumun yalnızlığın algılanmasında etkisi vardır. Yalnızlığın olumlu veya olumsuz olarak algılanmasında toplumun değerlerinin önemli bir yeri vardır. Yalnızlık daha yakın bireysel ilişkiler kurulan toplumlarda terk edilmişliği akla getirirken, bazı toplumlarda bireyleşmek anlamına gelir. Yalnızlık deneyimlerine yüklenen anlamlar toplumlar arasında ve hatta aynı toplum içinde zamanlar arasında farklılık gösterebilmektedir (Yaşar, 2007).

Literatürde yalnızlık kavramının daha çok ergenlik dönemi ve sonrasında çalışıldığı görülmektedir. Ergenlik dönemi insan yaşamında sıkıntılı olarak nitelendirilen bir dönemdir. Ergen, bu dönemde kendisiyle ilgili bir arayış içerisinde. Fiziksel ve duygusal anlamda yaşadığı değişimlere uyum sağlamakta zorlandığı bu dönemde kendisine en yakın hissettiği kişiler akranlarıdır. Onlar tarafından kabul görme, benimsenme gereksinimi içerisinde girmektedir. Akranlarıyla istediği ilişkiyi kuramayan ergenin yalnızlık duygusunu hissetmesi kaçınılmaz bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır. Bu dönemde arkadaşları tarafından dışlanan ergen yalnızlığı yoğun bir şekilde yaşamaktadır (Kılınç ve Sevim, 2005). Arkadaş ilişkilerinin ana-baba ilişkilerindeki gibi bireyi koşulsuz kabul etme yönü olmadığından, arkadaş ilişkileri ergen için mutluluğun olduğu gibi hayal kırıklığının da sebebi olabilir (Eskin, 2001). Sağlıklı kimlik gelişimini sağlayan ergen yakın ilişkiler kurmaya hazır hale gelir (Körler, 2011). Ergenlerde yalnızlığın kimlik bunalımı sonucu oluştuğu düşünülmektedir.

Son dönemlerde çocukların da yalnızlık duygusundan etkilendiğini gösteren çalışmalar da yapılmaktadır (Körler, 2011). Çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde yaşanan bazı olayların yalnızlık duygusuna katkı sağladığı bilinmektedir. Taşınma, yakın olunan birinden uzaklaşma, beslenen bir hayvanın kaybı, ebeveyn boşanması, yaşanan

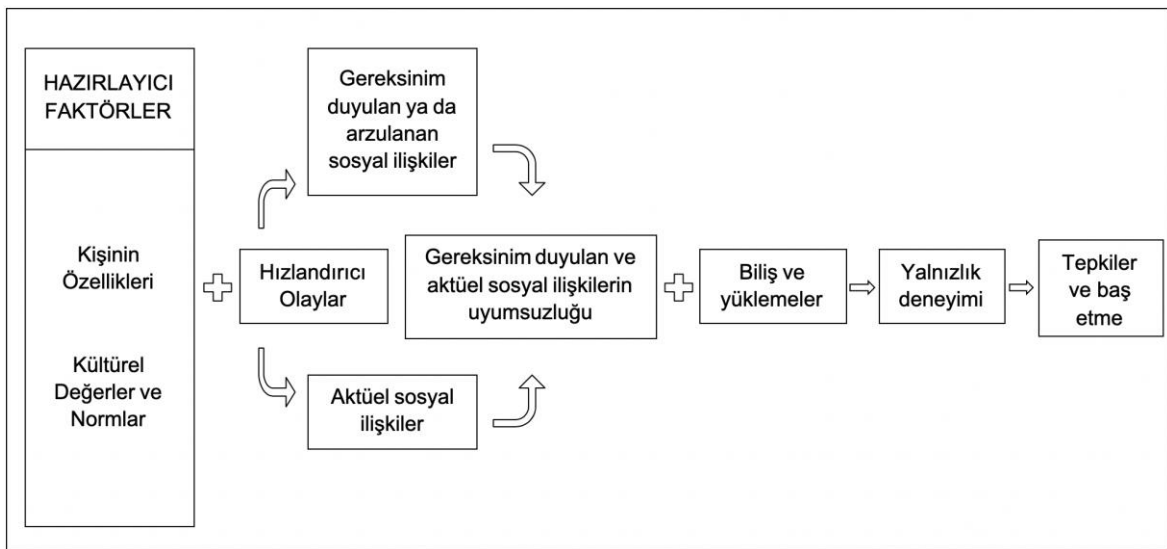
kayıplar, arkadaşlık ilişkileri kuramama ya da reddedilme yalnızlık duygusunu oluşturan faktörler arasında sayılabilir (Erözkan, 2009).

2. 1. 3. 2. Yalnızlığı Hazırlayıcı ve Hızlandırıcı Faktörler

Yalnızlığı hazırlayıcı faktörler; kişilik özellikleri, durumun özelliği ve kültürel değerler ve normlardır. İnsanların sahip oldukları bazı kişisel özellikleri yalnızlık ihtimalini artırır. Yalnızlık üzerinde etkisi bulunan ve yalnızlığı hazırlayan bu faktörler arasında utangaçlık, öz saygı, fiziksel çekicilik, yaş, bölge ve ırk açısından benzerlik, demografik özellikler, ebeveyn boşanması gibi çocuklukta yaşanan olaylar sayılabilir (Perlman ve Peplau, 1981). Bireyin içinde bulunduğu kültür değerleri ve normlar da yalnızlığı etkileyebilir (Perlman ve Peplau, 1998).

Tüm bunların yanında yalnızlığı hızlandırıcı faktörlerden de bahsetmek gerekir. Sosyal ilişkilerdeki değişimler (taşınma, statü değişimi, yakın bir ilişkinin sona ermesi) ve kişinin sosyal ilişkilerle ilgili beklentilerinde yaşadığı değişimler (iş yoğunluğuna bağlı değişimler, ruhsal durum ve yaşa bağlı değişimler) yalnızlığı hızlandırıcı faktörlerdir (Perlman ve Peplau, 1981). Bu faktörler kişinin gerçek sosyal ilişkileri ile sosyal ihtiyaçları ve arzuları arasında uyumsuzluğa neden olur (Körler, 2011).

Perlman ve Peplau (1998) yalnızlık kavramını Şekil 1'deki gibi modelleştirmişlerdir.

Şekil 1. Yalnızlık modeli

2. 1. 3. 3. Yalnız Bireylerin Özellikleri ve Yalnızlıkla ilişkili Kavramlar

Literatür incelendiğinde yalnızlığın, bireyin çevreyle sosyal etkileşiminin ve kişisel gelişiminin etkisi ile oluştuğu gözlenmektedir (Erözkan, 2009). Hangi kişilik özelliklerine

sahip oldukları araştırılan yalnız bireylerin, yapılan çalışmalar sonucunda genellikle içe dönük, benlik saygısı düşük, sosyal becerileri yetersiz, utangaç ve çekingen kişilik özelliklerine sahip oldukları görülmüştür (Körler, 2011). Ayrıca yapılan çalışmalar, yalnızlık yaşayan bireylerin diğer insanlarla ilişkilerinde daha kötümser beklentiler içinde olduklarını ve sosyal becerilerinin yetersiz olduğunu göstermektedir (Eskin, 2001). Yalnız bireyler kendilerini farklı, dışlanmış, izole olmuş, sevilmemiş ve değersiz hissederler. İçine kapanık olma, sosyal temastan kaçınma, çok çalışma, üzgün, öfkeli ve depresif olma yalnız bireylerin sahip oldukları diğer özellikler arasında sayılabilir (Perlman ve Peplau, 1998).

Tüm bunların sonucunda, yalnızlık neticesinde oluşan olumsuz durumlardan söz edebildiğimiz gibi aynı zamanda da yalnızlığa bazı kişilik özellikleri ve sosyal kültürel nedenlerin yol açtığını söyleyebiliriz.

2. 1. 3. 4. Yalnızlıkla İlgili Kuramsal Yaklaşımlar

Bu bölümde yalnızlığı açıklamaya çalışan bazı yaklaşım ve kuramlara değinilmiştir.

2. 1. 3. 4. 1. Psikodinamik Kuramlar

Psikodinamik yaklaşım denildiğinde akla ilk gelen isimlerden biri Freud' dur. Psikodinamik yaklaşımı benimsemiş olan takipçileri yalnızlıkla ilgili görüş belirtmişlerdir (Pancar, 2009). Freud'un eserlerinde yalnızlık kavramı ile ilgili doğrudan bir açıklama yer almadığı halde Freud çocukların iki temel korkusundan birinin yalnızlık olduğunu ve bu korkunun çocuğun bakımını üstlenen kişinin (çoğunlukla anne) yokluğu durumunda ortaya çıktığını belirtmektedir (Mijuskovic, 1980'den akt., Duy, 2003, s. 26). Tüm insanlarda kişilerle yakınlık kurma ihtiyacı vardır. Bebeklik döneminde ortaya çıkan bu ihtiyaç hayatın tüm dönemlerinde varlığını gösterir. Anneyle, arkadaşlarla ve yetişkinlik döneminde seçilen eş ile bu ihtiyacın karşılanması sağlanır. Çocukluk döneminde bu ihtiyaç karşılanmazsa yalnızlık yaşanabilir (Sullivan, 1953'ten akt., Duy, 2003, s. 27).

2. 1. 3. 4. 2. Varoluşçu Yaklaşım

Buna göre her insan varoluşunda yalnızdır. İnsan dünyaya yalnız gelir ve dünyadan yalnız ayrılır. Önemli olan yalnızlık ile yüzleşebilmektir. Ancak sevgi varoluştaki yalıtılmışlık acısını hafifletir. Varoluştaki yalnızlığı kabul edebilen insanlar diğerlerine sevgiyle yaklaşabilirler. Ancak yalnızlıktan korkarsa başkalarıyla gerçek olmayan bir ilişki içine girer (Yalom, 2001'den akt., Özatça, 2009, s. 28).

Asıl yalnızlık kişinin gerçek yaşam deneyimleriyle karşılaşması sonucunda kendinin hayatta yalnız olduğunu fark etmesidir. Yalnızlık kaygısı insanları hayatı sorgulamaktan alıkoyan, diğer insanlarla ilişki kurmasını sağlayan savunma mekanizması olarak tanımlanmaktadır (Moustakas, 1961'den akt., Pancar, 2009, s. 13). Yalnızlık kişiye acı veren bir yönü olmakla birlikte, yaratıcı duyguları ortaya çıkarır (Körler, 2011).

2. 1. 3. 4. 3. Bilişsel Yaklaşım

Peplau, Perlman, Miceli ve Morasch bilişsel yaklaşım denilince akla gelen isimlerdir. Bu yaklaşım yalnızlık ve sosyal yetersizlik arasında bilişin etkisini vurgulamaktadır. İnsanların sosyal ilişkilerini algılamalarıyla ilgili bilişsel süreçlere odaklanılır (Pancar, 2009). Yalnızlık boyutu kişinin sahip olmayı arzuladığı ilişkiler ile sahip olduğu ilişkiler arasındaki farkın algılanmasına bağlıdır. Aynı sosyal ortama sahip bireylerden biri yalnızlık hissederken, bir başkası yalnızlık hissetmeyebilir.

2. 1. 3. 4. 4. Sosyo-Kültürel Yaklaşım

Sosyo-kültürel yaklaşımda yalnızlığın temelinde toplum yer alır. Her toplumun kendine özgü değerleri vardır. Birey toplumun değerlerine uygun davranırsa toplum tarafından sosyalleşmeyi başarmış bireyler olarak kabul edilir. Toplum normlarına uygun olarak davranma bazı bireylerde kaygı yaratır ve birey toplum değerlerine uygun davranmadığı için kendini yalnız hisseder (Killeen, 1998'den akt., Özatça, 2009, s. 28).

2. 1. 3. 5. Yalnızlıkla Baş Etme

Yalnızlık insanların hayatının bir döneminde içine düşebileceği kaçınılmaz, sıkıntı veren ve bazı durumlarda yaşamı tehdit edebilen (intihar) bir duygu olarak düşünüldüğünde, insanların bu duyguyla başa çıkmada kullandıkları stratejiler önem kazanmaktadır. Son zamanlarda kliniklerdeki danışmanlık hizmetleri yalnızlık problemini de kapsamaktadır. Ancak kendini yalnız olarak nitelermeyen ya da yalnız olduğunu düşünen çoğu birey bu yardımları almaya yaklaşmaz ya da yaklaşamaz. Ancak yalnızlıkla başa çıkmak için çoğu bu danışmanlık yardımı dışında, bilinçli olarak ya da bilinçsizce kullandıkları baş etme yöntemlerini uygularlar. Bu stratejiler kişinin başka yollarla sosyal etkileşimlerindeki eksiklerini tamamlamaya yarar (Çakır ve Çakır, 2011).

Yalnızlıkla baş etmede kullanılan yollardan biri yeni ilişkiler kurmaktır. Televizyon karakterleri, evcil hayvanlar, radyo programı sunucuları ile ya da benzeri şekillerde telafi edici ilişkiler kurulabilir. Ayrıca yalnızlıkla baş etmedeki diğer yollardan biri kişinin yaşadığı sosyal yetersizliğinin algılanan önemini azaltmaya çalışmaktır (Peplau ve Perlman, 1982).

Yalnızlıkla baş etmede her zaman olumlu yöntemler kullanılamamaktadır. Yalnız bireyler, içinde buldukları sıkıntılı durumdan kurtulabilmek için alkol ve uyuşturucu kullanımı gibi olumsuz davranışlarda da bulunabilirler (Perlman ve Peplau, 1981). Yalnız bireyler yaşadığı olumsuz durumdan kurtulabilmek için içindeki öfkeyi başkalarına yansıtabilir ya da kendisine yöneltip intiharı seçebilirler. Ayrıca birey yalnızlığını unutmak için kendisini yalnız hissettiği etkinliklerden soyutlayarak kaçınma davranışı gösterebilir (Duy, 2003).

Birisiyle konuşmak, çalışmak, dışarı çıkmak, kitap okumak, yürümek, televizyon seyretmek gibi stratejilerin yalnızlıkla başa çıkmada kullanıldığını belirtmektedirler (Roscoe ve Skomski, 1989'dan akt., Eskin, 2001, s. 6).

2. 1. 3. 6. Yalnızlık ile Utangaçlık ve Sosyal Kaygı İlişkisi

Yalnız insanlar ben merkezli bazen de utangaç olarak nitelendirilirler. Ayrıca kendileriyle ilgili olumsuz düşüncelere de sahip olduklarından özgüvenleri de düşüktür. Diğer insanlarla iletişim kurmaktan çekinirler çünkü kendilerini insan ilişkileri konusunda yetersiz algırlar. Buradaki sorun kişinin yeterli sosyal etkileşime sahip olup olmamasıdır (Yaşar, 2007).

Utangaçlık kişilerarası ilişkilerdeki aşırı sıkılganlık, düşük benlik saygısı ve ilişkilerde geri çevrilme korkusu nedeniyle ortaya çıkan kişilerarası sorun olarak görülmektedir. Utangaçlık aile, okul ve iş yaşamında sıkıntılara yol açan, kişinin kendini, yeteneklerini göstermesini engelleyen bir olgudur (Carducci, 2000'den akt., Yüksel, 2002, s. 38).

Utangaçlığın birçok nedeni olduğu kabul edilmekle birlikte anne baba tutumlarının etkisinin büyük olduğu yönünde birleşilmektedir. Ebeveyni tarafından azarlanan, aşırı korunan, beceriksiz oldukları yönünde ikazlar yapılan çocuklar gelecekte çekingen, utangaç, sosyalleşemeyen bir yetişkin olarak toplumda yer ediniyorlar. Utangaçlık duygusuyla büyüyen çocuk, insanlar önünde yoğun bir utanç yaşadığından, insanlarla iletişiminde sorun oluşmakta, meydana gelen hata yapma kaygısı ile toplumdan uzaklaşmaktadır. Sosyal ilişkiler kuramayan utangaç bireylerin ise çok az arkadaşları olmakta ve bu da onları yalnızlığa itmektir (Yüksel, 2002).

Sosyal kaygı, utangaçlık ile birlikte yaşanır ve diğer insanlar karşısında utanılacak duruma düşme korkusu olarak ifade edilir. Yapılan araştırmalarda başkaları üzerinde olumlu izler bırakma endişesi yaşayan sosyal kaygılı bireylerin, utangaçlık ve yalnızlık yaşamaya daha meyilli oldukları düşünülmektedir (Erözkan, 2009).

2. 1. 3. 7. Yalnızlık ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Literatürde intihar düşüncesi (Eskin, 2001), bilişsel çarpıtmalar (Kılınç ve Sevim, 2005), öfke, benlik saygısı (Kaya vd., 2012; Koçak, 2008), utangaçlık, özsaygı (Erözkan, 2009), aile ilişkileri (Özatça, 2009; Pancar, 2009), televizyon izleme süresi (Çakır ve Çakır, 2011), yalnızlıkla baş etmede televizyon kullanımı (Moore ve Schultz, 1983), depresyon ve sosyal destek ihtiyacı (Arslantaş ve Ergin, 2011), cinsiyet rolleri ve bağlanma stilleri (İlhan, 2012), yaşlılarda uyku kalitesi (Bilgili, Kitiş ve Ayaz, 2012) gibi birçok değişkenle yalnızlığın ilişkisinin incelendiği görülmektedir. Ayrıca Duy (2003) deneysel bir araştırma yapmış ve sonucunda psikolojik danışmanın yalnızlığı azaltmada etkili olduğu görülmüştür. Ayrıca Yılmaz, Yılmaz ve Karaca (2008) sosyal destek ve yalnızlık ile ilişkili faktörleri, Yılmaz ve Altınok (2009) okul yöneticilerinin yalnızlık duyguları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkiyi, Duyan ve diğerleri (2008) lise öğrencilerinin yalnızlık durumlarına etki eden bazı değişkenleri, Haskan-Avcı ve Yıldırım (2014) şiddete meyilli olan ve olmayan ergenlerin yalnızlık ve sosyal destek düzeylerini, Doğan ve Karakuş (2016) lise öğrencilerinin aile, sosyal ve duygusal ilişkilerindeki yalnızlık düzeylerinin sosyal ağ siteleri kullanımını yordayıp yordamadığını, Aktaş ve Yılmaz (2017) akıllı telefon bağımlılık düzeyini yalnızlık ve utangaçlık unsurları açısından incelemişlerdir. Literatürde cinsiyet, akademik başarı, sınıf düzeyi, yakın arkadaş sayısı, yaş, ekonomik durum, eğitim gördüğü okul ve sınıf gibi değişkenler açısından yalnızlık düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını inceleyen çalışmalar da mevcuttur (Kaya vd., 2012; Orzeck ve Rokach, 2004; Pancar, 2009; Paul, Ayis ve Ebrahim, 2006).

2. 2. Literatür Taramasının Sonucu

Gerçekleştirilen literatür taramasında boyun eğici davranışların çeşitli değişkenler açısından incelendiği görülmektedir. Sıklıkla depresyon, benlik saygısı, şiddet, özduyarlık, özgüven, kendilik algısı, algılanan sosyal destek gibi değişkenlerle ilişkili bulunduğu gözlenmiştir.

Bunun yanı sıra cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, ailenin ekonomik düzeyi, yerleşim yeri, anne ve babanın eğitim düzeyi, sınav kaygısı, kardeş sayısı, anne baba tutumu, umutsuzluk düzeyi, duygusal baskı, duygusal zekâ gibi değişkenler açısından incelendiği de görülmektedir. Boyun eğici davranışlar ile ilgili yapılan çalışmalarda, bu davranışın aile içi ilişkilerden, toplumun kültürel yapısından, okulda öğretmenlerin, yöneticilerin beklentileri doğrultusundaki davranışlarından, etkilenecek ortaya çıktığı gözlenmektedir. Boyun eğme, kısaca kişinin otoriteye uygun davranması, kendi davranışlarını ve düşüncelerini otoriteye göre şekillendirmesi olarak tanımlanmaktadır. Başkaları ile iyi

geçinme, onları kırmamaya özen gösterme, çevresindekileri memnun etmek adına kendinden ödün verme, otoriteye karşı çıkmaktan kaçınma, öfkesini belli edememe, hakkını savunamama, boyun eğici davranış sergileyen bireylerin özelliklerindedir. Bireylerin boyun eğme eğiliminde olmasının sağlıklı bir toplum yapısı açısından sıkıntı yarattığı dikkat çekmektedir.

Yapılan literatür taramasında sosyal anksiyete ve yalnızlık düzeyinin boyun eğici davranışlar ile ilişkisinin birlikte ele alındığı araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmada boyun eğici davranış, sosyal anksiyete ve yalnızlık düzeyi arasındaki ilişki incelenmeye çalışılmıştır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeline, araştırma grubuna, verilerin nasıl elde edildiğine, araştırmada kullanılan veri toplama araçlarına ve istatistiksel analiz yöntemlerine yer verilmiştir.

3. 1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin boyun eğici davranışlarının sosyal anksiyete ve yalnızlık düzeyi açısından incelenmesini amaçlayan taramaya dayalı betimsel bir çalışmadır. Üniversite öğrencilerinin boyun eğici davranışlarını betimlemek amacıyla ilişkisel tarama modeli ile düzenlenmiştir. Bu model genel tarama modelinin bir çeşididir. Birden fazla öğeden meydana gelen bir evrende evren hakkındaki genel yargıya ulaşabilmek için, evrenin tamamı ya da ondan alınan örnek üzerinde yapılan tarama düzenlemelerine genel tarama modeli denir (Karasar, 2005).

3. 2. Araştırma Grubu

Araştırma grubu, Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde farklı bölümlerde öğrenim görmekte olan ve rastgele seçilmiş olan 481 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Ölçekler 500 üniversite öğrencisine uygulanmış ve ardından yapılan değerlendirmeler sonucunda eksik doldurulan ölçekler elenmiştir. Böylece araştırma kapsamına 333 kız ve 148 erkek olmak üzere toplam 481 üniversite öğrencisi dâhil edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin çeşitli değişkenlere ilişkin sayı ve yüzdeleri Tablo 1' de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı

Faktör	Değişken	Frekans	%
Cinsiyet	Kadın	333	69.2
	Erkek	148	30.8
Sınıf	1	148	30.8
	2	152	31.6
	3	96	20.0
	4	83	17.3
	5	2	0.4
Akademik Ortalama	Düşük	51	12.8
	Orta	240	60.2
	Yüksek	108	27.1

Tablo 1'in devamı

Faktör	Değişken	Frekans	%
Özel Bir ilişki	Evet	326	67.8
	Hayır	155	32.2
Dost	Evet	443	92.1
	Hayır	38	7.9
Ekonomik Düzey	Düşük	30	6.2
	Orta	427	88.8
	Yüksek	24	5.0
Kardeş	Tek	18	3.7
	2-3	314	65.3
	4+	149	31.0

Araştırmaya 333 kadın (%69.2), 148 erkek (%30.8) öğrenci katılmıştır. Katılımcıların 148'i (%30.8) 1. sınıf, 152'si (%31.6) 2. sınıf, 96'sı (%20.0) 3. sınıf, 83'ü (%17.3) 4. sınıf, 2'si (%0.4) 5. sınıfta öğrenim görmektedir. Katılımcıların 51 (%12.8) düşük, 240 (%60.2) orta, 108 (% 27.1) yüksek akademik ortalamaları bulunmaktadır. Katılımcıların 326'sının (%67.8) duygusal bir ilişkisi varken, 155'inin (%32.2) özel bir ilişkisi yoktur. Katılımcılardan 443 (% 92.1) tanesi dostu olduğunu belirtirken, 38 (%7.9) tanesi dostu, yakın arkadaşı olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların ekonomik düzeyleri düşük, orta ve yüksek olarak gruplandırıldığında ise; 30'unun (%6.2) düşük, 427'sinin (%88.8) orta, 24'ünün (%5.0) yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Son olarak katılımcı öğrencilerin kardeş sayılarına bakıldığında 18'inin (%3.7) tek çocuk, 314'ünün (%65.3) 2-3 kardeş, 149'unun (%31.0) 4 ve daha fazla kardeş olduğu görülmektedir.

3. 3. Verilerin Toplanması

Bu bölümde verilerin toplanması için izlenen yol ayrıntılı bir şekilde tanımlanmıştır.

3. 3. 1. Veri Toplama Araçları

Araştırmada üniversite öğrencilerine, araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" ile "Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği", "Liebowitz Sosyal Anksiyete Ölçeği" ve "Ucla Yalnızlık Ölçeği" uygulanmıştır.

3. 3. 1. 1. Kişisel Bilgi Formu (KBF)

Kişisel Bilgi Formu oluşturulurken uzman görüşlerinden ve benzer çalışmalardan yararlanılmıştır. Formda yaş, cinsiyet, sınıf, akademik ortalama, duygusal ilişki durumu,

dosta sahip olma, ailenin ekonomik durumu ve kardeş sayısı gibi katılımcı hakkında bilgi edinilebilecek sorular yer almaktadır.

3. 3. 1. 2. Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği (BEDÖ)

Ölçeği (BEDÖ), Gilbert ve Allan (1994) geliştirmiştir. Uyarlama çalışmasını Şahin ve Şahin (1992) yapmıştır. Grup olarak uygulanabilen bir ölçektir. Ölçek 16 maddeden oluşur. Cevaplar “hiç tanımlamıyor”, “biraz tanımlıyor”, “oldukça iyi tanımlıyor”, “iyi tanımlıyor” ve “çok iyi tanımlıyor” seçeneklerine verilir. Maddeler 5’li Likert tipi puanlamasına göre değerlendirilir. Puanlar yükseldikçe boyun eğici davranışın arttığı sonucuna ulaşılır.

Ölçekten elde edilen iç tutarlık katsayısı $\alpha=.89$ olarak bulunmuştur. 4 ay sonra tekrarlanan ikinci uygulamada test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .84’tür. Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği’nin Beck Depresyon Envanteri, Sosyotropi ölçeği ve Otonomi ölçeği ile ilişkisi sırası ile .66, .65, .06’dır. Sosyal Karşılaştırma Ölçeği ile ilişkisi .50’dir. Ölçek Türkiye uyarlamasında 540 lise ve üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı $\alpha=.74$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin Beck Depresyon Envanteri ile ilişkisi .32 ($p<.001$), Sosyotropi Ölçeği ile korelasyonu .36 ($p<.001$), Otonomi Ölçeği ile ilişkisi .05’tir (Savaşır ve Şahin, 1997).

3. 3. 1. 3. Liebowitz Sosyal Anksiyete Ölçeği (LSAÖ)

Liebowitz Sosyal Anksiyete Ölçeği (LSAÖ), sosyal fobi araştırmalarında kullanılan bir ölçektir. Ölçek, 24 maddeden oluşmaktadır. Maddeler 4’lü Likert tipi puanlamasına göre değerlendirilir. Yüksek puanlar, sosyal kaygı ve kaçınmanın da arttığını göstermektedir. Kaçınma ve korku olmak üzere iki alt ölçek vardır. Bu alt ölçeklerden toplam 0 ile 144 arasında puan alınır. Her alt ölçek için kesim puanı 25 önerilir. Korku ve kaçınma puanları toplanır. Toplam 50 puan elde edilir. Korku alt ölçeği “yok ya da çok hafif (0)”, “hafif (1)”, “orta derecede (2)”, “şiddetli (3)”; kaçınma alt ölçeği ise “kaçınma yok ya da ender (0)”, “zaman zaman kaçınırım (1)”, “çoğunlukla kaçınırım (2)”, “her zaman kaçınırım (3)” biçiminde puanlanır (Soykan, Özgüven ve Gençöz, 2003).

LSAÖ’nin uyarlama ve geçerlik güvenilirlik çalışmalarını ilk Dilbaz (2001) yapmıştır (Doğan, 2009). Ölçeğin Soykan ve diğerleri (2003) tarafından yapılan uyarlama çalışmasında ise ölçek 40 sağlıklı birey, 88 yaygın sosyal fobi hastası ve 40 diğer anksiyete bozukluğu hastasına uygulanmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .97, Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ise .98 olarak bulunmuştur.

3. 3. 1. 4. Ucla Yalnızlık Ölçeği (UYÖ)

UCLA Yalnızlık Ölçeği 20 maddelik bir ölçektir. Bu maddelerin 10'u ters 10'u düz yönde kodlanır. Maddeler 4'lü Likert puanlama esasına göre değerlendirilir. Olumlu maddeler "hiç yaşamam (4)", "nadiren yaşarım (3)", "bazen yaşarım (2)", "sık sık yaşarım (1)" şeklinde; olumsuz maddeler "hiç yaşamam (1)", "nadiren yaşarım (2)", "bazen yaşarım (3)", "sık sık yaşarım (4)" şeklinde puanlanır. Tüm maddelerin puanları toplanır ve bireyin ölçek puanı elde edilir. Ölçekten en yüksek 80, en düşük 20 puan alınır. Puan yükseldikçe yalnızlık düzeyi artmaktadır (Demir, 1989).

Demir (1989) tarafından yeniden uyarlama çalışması yapılmıştır. Geçerliği test etmek için de Beck Depresyon Envanteri ve Çok Yönlü Depresyon Envanterinin Sosyal İçedönüklük alt ölçeğinden alınan puanlar ile UCLA Yalnızlık Ölçeğinden alınan puanlar arasındaki ilişki incelenmiştir ve .77 ve .82 düzeyinde korelasyonlara ulaşılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği iç tutarlık ve test-tekrar test yöntemiyle incelenmiş ve analizler sonucu elde edilen katsayı $\alpha=.96$ olarak saptanmıştır. 5 hafta sonra uygulanan ölçeğin test-tekrar test puanları arasındaki ilişki katsayısı .94 olarak değerlendirilmiştir (Demir, 1989).

3. 3. 2. Veri Toplama Süreci

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan, rastgele seçilen 500 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Ancak daha sonra yapılan incelemeler sonucunda araştırma kapsamına 481 üniversite öğrencisi dâhil edilmiştir. Araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ile Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği, Ucla Yalnızlık Ölçeği ve Liebowitz Sosyal Anksiyete Ölçeği öğrencilere sınıf ortamında uygulanmıştır. Uygulama sırasında katılımcılara araştırmacı tarafından gerekli bilgiler verilmiştir. Tüm ölçekler 20 dakika içinde uygulanmıştır. Veri toplama süreci 1 ayda tamamlanmıştır. Araştırma kapsamında gizlilik ilkesine uyulmuş ve ad-soyad bilgisi alınmamıştır. Daha sonra toplanan bilgiler uygun istatistiksel işlemlerin yapılması için bilgisayara aktarılmıştır.

3. 4. Verilerin Analizi

Araştırma için toplanan verilerin analizinde SPSS 20 programı kullanılmıştır. Araştırma grubuna ilişkin bilgiler tanımlayıcı istatistik tekniklerinden yararlanılarak özetlenmiştir. Boyun eğici davranışın cinsiyet, özel ilişkisi olma durumu, dost olma durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını öğrenmek üzere aralarında ilişki olmayan iki örneklemden alınan puanların birbirinden anlamlı farklılık gösterip göstermediğini test eden Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Boyun eğici davranışın sınıf düzeyi, akademik

ortalama, ailenin ekonomik düzeyi ve kardeş sayısı değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla aralarında ilişki olmayan iki ya da daha çok örneklem ortalamasının birbirlerinden farklılaşıp farklılaşmadığını test eden Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Üniversite öğrencilerinin boyun eğici davranışlarının sosyal anksiyete ve yalnızlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi; cinsiyet, UYÖ, LSAÖ korku, LSAÖ kaçınma, ilişki durumu, yakın arkadaş olma durumlarının üniversite öğrencilerinin boyun eğici davranışlarını yordama da anlamlı etkileri olup olmadığını belirlemek için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi kullanılmıştır. Toplanan veriler anlamlılık düzeyi .05'te denenmiş, diğer anlamlılık düzeyleri de belirtilmiştir. Bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın amacına ulaşmak için yapılan analizler neticesinde ulaşılan bulgulara ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

4. 1. Boyun Eğici Davranışların Cinsiyete Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular

Bireylerin boyun eğici davranışlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Mann Whitney U test sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Boyun Eğici Davranışların Cinsiyete Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular

	N	Ortalama	SS	z	p
Kadın	333	36.74	7.68	-2.404	.016*
Erkek	148	38.53	7.96		

*p<.05

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan kadın ile erkek öğrenciler arasında BEDÖ ölçek puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır (p=.016). Elde edilen bulgulara göre kadınların BEDÖ puan ortalamalarının (X=36.74) erkeklerin BEDÖ puan ortalamalarından (X=38.53) anlamlı düzeyde düşük olduğu görülmüştür.

4. 2. Boyun Eğici Davranışların Sınıf Düzeyi Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular

Bireylerin boyun eğici davranışlarının sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Boyun Eğici Davranışların Sınıf Düzeyi Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular

Sınıf	N	Ortalama	SS	χ^2	p
1	148	37.00	7.20	3.825	.281
2	152	38.13	7.66		
3	96	36.66	8.13		
4	83	36.84	8.54		

*p<.05

Tablo 3'te görüldüğü üzere öğrencilerin BEDÖ puanlarının sınıf düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı bulunmuştur ($p=.281$). Yani katılımcıların sınıf düzeylerinin boyun eğici davranışlarını etkilemediği, buna göre bir değişikliğin olmadığı tespit edilmiştir.

4. 3. Boyun Eğici Davranışların Akademik Ortalama Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular

Bireylerin boyun eğici davranışlarının akademik ortalama değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Boyun Eğici Davranışların Akademik Ortalama Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular

Akademik Ortalama	N	Ortalama	SS	χ^2	p
Düşük	49	38.76	8.98	3.841	.147
Orta	185	37.59	7.74		
Yüksek	98	36.43	8.21		

* $p<.05$

1. sınıfların dâhil edilmediği karşılaştırmada akademik ortalama grupları arasında BEDÖ puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p=.147$).

4. 4. Boyun Eğici Davranışların Özel Bir İlişkisi Olma Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular

Bireylerin boyun eğici davranışlarının özel bir ilişkisi olma değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Mann Whitney U test sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Boyun Eğici Davranışların Özel Bir İlişkisi Olma Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular

	N	Ortalama	SS	z	p
Özel ilişki var	326	36.64	7.79	-2.829	.005*
Özel ilişki yok	155	38.65	7.69		

* $p<.05$

Tablo 5'te görüldüğü gibi özel ilişkisi olanlarla olmayanlar arasında BEDÖ ölçek puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p=.005$). Özel ilişkisi olmayan öğrencilerin BEDÖ puanının daha yüksek ($X=38.65$) olduğu görülmektedir.

Bireylerin BEDÖ puanları özel bir ilişkisi olma ve olmama durumlarına göre farklılaşmaktadır.

4. 5. Boyun Eğici Davranışların Yakın Bir Dost Olma Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular

Bireylerin boyun eğici davranışlarının yakın bir dost olma değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek amacıyla ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Mann Whitney U test sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Boyun Eğici Davranışların Yakın Bir Dost Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular

	N	Ortalama	SS	z	p
Yakın dost var	443	37.04	7.50	-1.814	.070
Yakın dost yok	38	40.18	10.44		

*p<.05

Tablo 6'ya göre yakın dostu olanlarla olmayanlar arasında BEDÖ puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (p=.070).

4. 6. Boyun Eğici Davranışların Ailenin Ekonomik Düzeyi Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular

Bireylerin boyun eğici davranışlarının ailenin ekonomik düzeyi değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek amacıyla Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Boyun Eğici Davranışların Ailenin Ekonomik Düzeyi Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular

Gelir Düzeyi	N	Ortalama	SS	χ^2	p
Düşük	30	39.0	7.09	4.300	.116
Orta	427	37.3	7.86		
Yüksek	24	35.0	7.43		

*p<.05

Tablo 7'ye göre gelir grupları arasında BEDÖ puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır (p=.116).

4. 7. Boyun Eğici Davranışların Kardeş Sayısı Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular

Bireylerin boyun eğici davranışlarının kardeş sayısı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Boyun Eğici Davranışların Kardeş Sayısı Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulgular

	N	Ortalama	SS	χ^2	p
Tek	18	33.61	7.66	6.958	.031*
2-3 Kardeş	314	37.09	8.28		
4+ Kardeş	149	38.16	6.60		

*p<.05

Tablo 8'de görüldüğü gibi kardeş sayısı grupları arasında BEDÖ puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır (p=.031). Elde edilen bulgulara göre tek kardeş olanların puan ortalamaları (X=33.61), 2-3 kardeş olanların puan ortalamaları (X=38.09) ile 4+ kardeşe sahip olanların puan ortalamaları (X=38.16) arasında 4+ kardeşe sahip olanların lehinde anlamlı düzeyde bir fark görülmüştür.

4. 8. Üniversite Öğrencilerinin Boyun Eğici Davranışları ile Sosyal Anksiyete ve Yalnızlık Düzeyi Puanları Arasındaki İlişkiye Dayalı Bulgular

Araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi yapılmıştır. Sosyal anksiyete; sosyal korku ve sosyal kaçınma olmak üzere iki alt ölçekte incelenmiştir. Araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi sonucu elde edilen bulgular tablo 9'da gösterilmektedir.

Tablo 9. Araştırmanın Değişkenlerine İlişkin Korelasyonel Bulgular

	BEDO	UYO	Sosyal Korku	Sosyal Kaçınma
BEDO	1			
UYO	.112*	1		
Sosyal Korku	.283**	.092*	1	
Sosyal Kaçınma	.318**	.057	.746**	1

*p<.05, **p<.01

Öğrencilerin boyun eğici davranış puanları ile yalnızlık düzeyi puanları arasında pozitif yönde düşük ilişki, boyun eğici davranış puanları ile sosyal korku puanları arasında

pozitif yönde düşük ilişki, boyun eğici davranış puanları ile sosyal kaçınma puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki görülmektedir.

4. 9. Üniversite Öğrencilerinin Boyun Eğici Davranışlarını Yordayan Değişkenlere İlişkin Bulgular

Üniversite öğrencilerinin boyun eğici davranışlarını sosyal korku, sosyal kaçınma ve yalnızlık düzeylerinin ne derecede yordadığı incelenmiştir. Boyun eğici davranışları yordayan değişkenleri tespit etmek amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Boyun Eğici Davranışların Yordayıcısı Olma Durumuna İlişkin Bulgular

Değişken	B	Std. Error	β	t	p	İkili r	R	AR ²
UYÖ	.213	.078	.118	2.733	.007	.112		
Sosyal Korku	.062	.042	.094	1.471	.142	.283	0.384	0.136
Sosyal Kaçınma	.164	.045	.231	3.626	.000	.318		

Verilen regresyon tablosunda da görüldüğü gibi model boyun eğici davranışındaki toplam varyansın yaklaşık %14'ünü açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β), yordayıcı değişkenlerin boyun eğici davranışlar üzerindeki görece önem sırası; sosyal kaçınma, yalnızlık ve sosyal korku durumudur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde ise sosyal kaçınma ve yalnızlık düzeyinin boyun eğme davranışı üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Sosyal korku değişkeni önemli bir etkiye sahip değildir.

Boyun eğici davranış ölçek puanı ile UYÖ puanı arasında pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki vardır ($r < 0.3$). Boyun eğici davranış ile sosyal korku arasında pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki vardır ($r < 0.3$). Boyun eğici davranış ile sosyal kaçınma arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki vardır ($0.3 < r < 0.7$).

5. TARTIŞMA

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin boyun eğici davranışlarının sosyal anksiyete ve yalnızlık düzeyleri ile ilişkisini incelemektir. Aynı zamanda boyun eğici davranışların cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik ortalama, duygusal ilişki, dost (yakın arkadaş), ailenin ekonomik düzeyi ve kardeş sayısı açısından farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmektir. Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen bulguların, konuyla ilgili literatür açısından yorumlanmasına yer verilmiştir.

5. 1. Boyun Eğici Davranışların Cinsiyete Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulguların Tartışılması

Yapılan araştırmada katılımcıların boyun eğici davranışlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Genel olarak ortalamaya bakıldığında her iki cinsiyette de düşük boyun eğici davranış olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgular kızlar ve erkekler arasında boyun eğici davranış ölçek puanlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık oluşturduğunu ve erkeklerin boyun eğici davranış puanlarının, kızların puanlarına göre daha yüksek olduğunu göstermiştir. Genel olarak erkek egemen bir toplum yapısına sahip olduğumuz düşünüldüğünde erkeklerin boyun eğici davranış eğilimlerinin yüksek çıkması şaşırtıcı görülebilir. Erkeklerin kendilerine biçilen rol gereği toplum tarafından kabul görme beklentileri, üniversite öğrenimi sonucunda bir iş sahibi olmayı daha fazla önemsemeleri gibi nedenlerle boyun eğici davranış düzeylerinin yüksek olduğu düşünülebilir. Son yıllarda kızların kendilerini geliştirdikleri, bir meslek sahibi olarak kendi ayakları üzerinde durdukları, erkeklerle aynı statüye sahip oldukları, düşünüldüğünde boyun eğici davranış eğilimlerinin erkeklerden daha az olduğu söylenebilir. Ayrıca üniversite eğitimi alarak kendilerine daha fazla güvendikleri ve kendilerini özgür hissettikleri düşünülebilir. Tutar ve diğerlerinin (2018) kadınlarda eğitim düzeyinin yükselmesi ile artan bir özgüven algısı oluştuğunu ifade etmeleri bu düşüncemizi destekler niteliktedir. Ailelerin kız çocuklarını yetiştirme tarzlarında da gelişmeler olduğu söylenebilir (Yıldırım, 2004). Literatürde boyun eğici davranışlar ile cinsiyet arasındaki ilişkiye bakıldığında birbiriyle tutarlı olmayan bulgular elde edildiği görülmektedir. Atli ve diğerlerinin (2010), Dikmen ve diğerlerinin (2017), Karabilgin ve Şahin (2012)'in, Kaya ve diğerlerinin (2004), Koç ve diğerlerinin (2010), Tekin ve Filiz (2008)'in, Tuzcuoğlu ve Korkmaz (2001)'in, Uzgören ve diğerlerinin (2015), Yılmaz (2015)'in, Yıldırım ve Ergene (2004)'nin yaptıkları çalışma sonuçları erkeklerin boyun eğici davranışlarının kızlardan daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Yapılan bu çalışmalardaki bulgular ile yaptığımız araştırma bulguları desteklenmektedir. Ancak Yekeler ve Pehlivan (2014)'ın kırsal kesimde yaptığı araştırmada boyun eğici davranış puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ve bununla birlikte kızların boyun eğici davranışlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Tümkaya ve diğerlerinin (2010) çalışmasında yine kızların boyun eğici davranışları erkek ergenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Beştepe ve diğerlerinin (2010) psikiyatrik yardım almak için başvuran evli çiftler ile yapmış olduğu araştırmada da kadınların erkeklerden göre daha fazla boyun eğici davrandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Lopresto ve Deluty (2001) ile McCreary ve Rhodes (2001)'un kızların daha fazla boyun eğici davranış sergilediği sonucuna ulaştıkları çalışmalar bu sonuçları desteklemektedir. Ekonomik düzeyi düşük ailelerde ve kırsal kesimlerde kızların üzerlerinde daha çok baskı kurularak yetiştirilmeleri kızların boyun eğici davranışlarına neden olmuş olabilir. Kağıtçıbaşı (1998)'na göre çevre tarafından yapılan müdahaleler çocuk yetiştirmede önemli etkiye sahiptir. Geleneksel çocuk yetiştirmede uslu çocuk; uysal, sessiz olan, yaramaz olmayan çocuk olarak tanımlanır ve uslu olmak kız çocuklarda daha fazla değer gören bir özellik olarak kabul edilir. Ayrıca ekonomik sıkıntılar ana babanın çocuğa karşı davranışlarını etkiler ve çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini engeller. Kültürleri farklı boyutlarda ele alarak çalışmalar yapan Hofstede Türkiye'de özellikle doğu bölgelerinde, erkek egemen bir kültür olduğu için kadınlar daha çok boyun eğen bir yaşam tarzı benimsemektedir. Türk kültüründe kadına biçilen rol aile fertlerine bakmak ve evi çekip çevirmek olarak kısıtlanmıştır. Dolayısıyla da kadınlarda bireysellik gelişmemiş erkeğe veya belirli bir gruba bağımlı, boyun eğen bir kadın imgesi ön plana çıkmıştır (URL-1, 2019). Yapılan çalışmalarda gelir düzeyi, aile tutumları ve sosyo kültürel koşulların kızların boyun eğici davranış göstermeleri üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

5. 2. Boyun Eğici Davranışların Sınıf Düzeyi Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada üniversite öğrencilerinin boyun eğici davranışının sınıf düzeyi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Sonuçlara bakıldığında öğrencilerin boyun eğici davranış ölçek puanlarında sınıf düzeyinin anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir. Bunun nedeni araştırmaya katılan 481 öğrencinin sınıf düzeylerinin homojen bir dağılım göstermemesi olabilir. Bu nedenle anlamlı bir fark yaratmadığı düşünülmektedir. Literatürde bu değişken açısından farklı sonuçlara ulaşan çalışmalar bulunmaktadır. Bozyiğit ve Çetin (2018)'in spor bilimleri fakültesi öğrencileri ile yaptığı çalışmada, Torun ve diğerlerinin (2012) çalışmasında, Eşer ve diğerlerinin (2009) sağlık çalışanı olmaya aday öğrencilerle yaptığı çalışmada, Tekin ve Filiz (2008)'in

öğrenciler ile yaptığı çalışmada sınıf değişkeni açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Yapılan bu çalışmalardan elde edilen bulgular bu çalışma ile paralellik göstermektedir. Literatürde sınıf değişkeni açısından anlamlı farklılığa neden olan bulgulara ulaşan çalışmalar da yer almaktadır. Yılmaz (2015)'in eğitim fakültesi öğrencileriyle, Tuzcuoğlu ve Korkmaz (2001)'in çalışmalarında birinci sınıf öğrencilerinin boyun eğici davranış düzeyleri dördüncü sınıf öğrencilerine göre daha yüksek bulunmuştur. Ulusoy ve diğerlerinin (2016) sağlık yönetimi öğrencileriyle yaptığı çalışmada da dördüncü sınıf öğrencilerinin boyun eğici davranış puanları daha az bulunmuştur.

Atli ve diğerlerinin (2010) ilköğretim ikinci kademe öğrencileri ile yaptığı çalışmada üst sınıflara çıkıldıkça öğrencilerin boyun eğici davranış düzeyleri düşmektedir. Dikmen ve diğerlerinin (2017) hemşirelik öğrencileri ile yaptığı çalışmada, Tümkaya ve diğerlerinin (2011) lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada, dördüncü sınıf öğrencilerinin boyun eğici davranış düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşıldığı görülmektedir. Koç ve diğerlerinin (2010) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada boyun eğici davranışların en yüksek üçüncü sınıf öğrencilerinde olduğu gözlenmiştir. Birinci ve dördüncü sınıf öğrencileri açısından anlamlı farklılık elde edilmediği bulgusuna ulaşılmıştır.

5. 3. Boyun Eğici Davranışların Akademik Ortalama Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmanın verileri incelendiğinde 1. sınıfların dâhil edilmediği karşılaştırmada öğrencilerin boyun eğici davranış ölçek puanlarında akademik ortalama değişkeninin anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir. Akademik ortalama değişkeninin homojen dağılım göstermemesinin de bulguları etkilediği düşünülmektedir. Ayrıca akademik ortalama değişkeni gerçek not ortalamalarına göre belirlenmiş ölçütlerle değil algılanan akademik ortalama durumuna göre alındığından bu değişken açısından araştırmamız sınırlı kalmış olabilir. Yapılan çalışma sonuçlarına bakıldığında akademik başarısı düşük öğrencilerin boyun eğici davranış puan ortalamalarının ($X=38,76$) akademik başarısı orta ($X=37,56$) ve yüksek ($X=36,43$) olan öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Literatürde akademik ortalama ile boyun eğici davranış ilişkisinin incelendiği çalışmalarda elde edilen bulgular çalışmamızın sonuçları ile uyumludur. Yılmaz (2015) eğitim fakültesi öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin akademik başarısını iyi olarak algılayanların daha az boyun eğici davranış sergiledikleri bulunmuştur. Atli ve diğerlerine (2010) göre öğrencilerden başarı bekleyen aile ve öğretmenler, okul başarısı düşük olan öğrencilere baskı yapıyor olabilirler ve bunun sonucunda da boyun eğici davranış öğreniliyor olabilir.

Yaptıkları çalışmanın bulgularında da boyun eğici davranış düzeyleri okul başarısı yükseldikçe düşmektedir. Koç ve diğerlerinin (2010) çalışmalarında akademik başarı yükseldikçe boyun eğici davranışların azaldığı görülmektedir. Yıldırım ve Ergene (2003)'nin araştırmasında akademik başarı azaldığında boyun eğici davranışların arttığı sonucu elde edilmiştir. Yine Yıldırım (2004)'in yaptığı başka bir çalışmada elde edilen bulgularda bu çalışmayı destekler nitelikte sonuçlar bulunmuştur. Öğrencilerin başarı düzeyi düştükçe boyun eğici davranışların arttığı görülmüştür.

Ergenlik dönemindeki akademik sorumlulukların gençleri boyun eğici davranma, sosyal ilişkilerde uyumsuzluk ve umutsuzluk açısından etkilediğini ifade eden çalışmalar literatürde yer almaktadır (Aber, Brown ve Jones, 2003; Atar, Guerra ve Tolan, 1994; Kellam vd., 1998). Ayrıca kaygının da bireylerin akademik benlik algılarını etkilediğini belirten çalışmalar bulunmaktadır (Pekrun vd., 2002). Yalnızlık düzeyi arttıkça erkek öğrencilerin akademik başarısının düştüğünü ifade eden çalışma da mevcuttur (Ponzetti ve Garte, 1981). Yapılan araştırmalar araştırma kapsamı içinde ele aldığımız boyun eğici davranış, yalnızlık düzeyi ve kaygının akademik başarı ile ilişkili olduğunu destekler niteliktedir.

5. 4. Boyun Eğici Davranışların Özel Bir İlişkisi Olma Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulguların Tartışılması

Yapılan çalışmada öğrencilerin boyun eğici davranışının özel bir ilişkisi olup olmamaya göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Özel ilişkisi olmayan öğrencilerin boyun eğici davranış puanlarının özel ilişkisi olanlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Birey sosyal ilişkilerinde fark edilme, beğenilme, takdir edilme isteği içerisindedir. Bu toplum tarafından kabul görmenin bir göstergesi olarak düşünülebilir. Ayrıca insan tabiatı gereği kendini duygusal açıdan tamamlayan eş arayışı içindedir. Duygusal birliktelik yaşadığı kişi ile hem bu isteklerini karşıladığı hem de seçilmiş olmanın sonucu kendini değerli hissederek özgüveninin yükseldiği düşünülebilir. Ayrıca kendine güveni düşük olan bireylerin duygularını ifade ederek, duygusal ilişkiyi başlatmak adına girişimde bulunmaları da zor görülmektedir. Boyun eğici davranış gösteren bireylerin özgüvenlerinin düşük olduğu söylenebilir (Özkan ve Özen, 2008). Boyun eğici davranan kişilerin evliliklerinde de yeterli doyuma ulaşamayacaklarını ifade eden çalışma da literatürde mevcuttur (Blum ve Mehrabian, 1999). Yerli literatürde de evlilik ile boyun eğici davranışların ilişkisinin farklı boyutlarda incelendiği çalışmalar görülmektedir (Beştepe vd., 2010, Hünler ve Gençöz, 2003). Ayrıca Kumcağız ve diğerlerinin (2018) yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin duygusal ilişkilerinde algıladıkları istismarın boyun eğici davranışı yordadığı belirlenmiştir. Yapılan çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda boyun eğici

davranışların duygusal ilişki değişkeni açısından incelendiği çalışmaların yeterli olmadığı düşünülmektedir. Farklı örneklemeler üzerinde bu değişken açısından araştırmaların geliştirilmesi iyi olabilir.

5. 5. Boyun Eğici Davranışların Yakın Bir Dost Olma Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada üniversite öğrencilerinin boyun eğici davranışının yakın bir dost ve arkadaş olma değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Sonuçlara bakıldığında öğrencilerin boyun eğici davranış ölçek puanlarında yakın bir dost ve arkadaş olma durumlarının anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir. Bununla birlikte yakın bir dostta sahip olan katılımcıların boyun eğici davranış puan ortalamalarının, yakın bir dostta sahip olmayanlara göre daha düşük olduğu görülmektedir. Dost sözlükte sevilen, güven duyulan, iyi anlaşılabilir kişi olarak tanımlanmıştır (TDK, 2018). Kendisini anlayan ve onu destekleyen, güvenebileceği bireylerin var olduğunu bilmek bireyin kendi değer algısını arttırabilir. Yalnız olmadığını bilen birey kendisine yönelik olumlu tutum geliştirebilir. Yani benlik saygısı gelişebilir. Buna bağlı olarak da boyun eğici davranış eğilimi azalabilir. Üniversite öğrencileri için en önemli sosyal destek kaynaklarından biri, ihtiyaç duydukları anda onlara yardım edebilecek kişiler, onların sahip oldukları arkadaşlarıdır. Sosyal destek öğrencilerin sorun çözme, akademik başarıyı yükseltme ve başarı elde etmeleri için önemli bir unsurdur (Dikmen vd., 2017). Literatürde sosyal destek ile boyun eğici davranışların negatif yönde ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar vardır (Allan ve Gilbert, 2002; O'Connor vd., 2002). Bu değişken aynı zamanda yalnızlık ve boyun eğici davranış arasındaki ilişkiyi de destekleyebilir. Yılmaz (2015)'a göre kişilerarası ilişkilere önem veren sosyotropi kişilik özelliğine sahip birey, sosyal ortamlarda daha fazla arkadaş edinebilir ve arkadaşlarını kaybetme korkusu boyun eğici davranış sergilemelerine neden olabilir. Ayrıca başkaları tarafından kabul edilme endişesi içinde olan bireylerin daha boyun eğici davrandıkları da ifade edilmektedir (Tiedens ve Fragale, 2003). Literatürde arkadaş gruplarının boyun eğici davranışlar üzerindeki etkisinin araştırıldığı çalışmaya rastlanmaktadır. Kara ve diğerlerinin (2013) yaptıkları çalışmada katılımcıların üyesi oldukları arkadaş gruplarının boyun eğici davranışın oluşmasında anlamlı etkisinin olduğunu belirtmişlerdir. Farklı örneklemelerde boyun eğici davranışlar üzerinde yakın arkadaş değişkeninin etkisinin araştırılması da faydalı olabilir.

5. 6. Boyun Eğici Davranışların Ailenin Ekonomik Düzeyi Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmanın verileri incelendiğinde boyun eğici davranışın ailenin ekonomik düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Anlamlı bir fark olmamakla birlikte gelir düzeyi düştükçe boyun eğici davranış puan ortalamalarının yükseldiği görülmektedir. Boyun eğici davranış sergileyen bireyin kendini başkalarıyla kıyasladığı söylenebilir (Gilbert ve Allan, 1994). Buna bağlı olarak da gelir düzeyi düşük olan bireyler kendilerini toplumda daha alt tabakada algılıyor olabilir (Atli vd., 2010). Gelir düzeyi düşük bireyin toplum içinde kabul görmek adına bulunduğu ortama daha uyumlu olduğu ve kendisine göre daha üst tabakada gördüğü insanlara itaat etmeye eğilimli olduğu yani daha fazla boyun eğici davranış sergilediği düşünülebilir. Literatürde yapılan çalışmalardan bazılarında gelir düzeyi değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunuyorken, bazılarında anlamlı farklılık gözlenmemiştir. Ancak yapılan çalışmalarda genel olarak gelir düzeyi düştükçe boyun eğici davranış düzeyinin arttığı görülmektedir. Yoksul öğrencilerin daha boyun eğici olduklarını gösteren çalışma da vardır (Kellam vd.,1998). Sosyal statü kuramına göre kendini ekonomik olarak düşük statüde algılayan bireyler, diğer bireylerle kazanma ihtimalinin olmadığını düşündükleri çatışmalar yaşadıklarında kaçma ya da boyun eğme davranışı sergilerler (Lantz vd., 2018). Tuzcuoğulları ve Abakay (2017), Tekin ve Filiz (2008)'in çalışmalarında gelir düzeyi değişkenine göre boyun eğici davranış puanlarında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Eşer ve diğerlerinin (2009) yaptığı çalışmada gelir durumuna göre boyun eğici davranışlarda anlamlı bir fark bulmamakla birlikte katılımcıların gelir durumu yükseldikçe daha az boyun eğici davranış gösterme eğilimde olduklarını saptamıştır. Tümkaya ve diğerlerinin (2010) yaptıkları çalışmada gelir düzeyleri arasında anlamlı fark olmamakla birlikte aile geliri düşük olanların boyun eğici davranış puanları daha fazla çıkmıştır. Bu çalışmalardan farklı olarak Tümkaya ve diğerleri (2011) çalışmasında gelir düzeyi alt ve üst gruplar arasında anlamlı farklılık gözlenmiştir. Yıldırım (2004)'in yaptığı araştırmada ailelerin gelir düzeylerine göre öğrencilerin boyun eğici davranışlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ailenin geliri düştükçe boyun eğici davranışın arttığı görülmüştür. Atli ve diğerleri (2010) çalışmasında ekonomik düzey düştükçe boyun eğici davranış düzeyi yükselmektedir. Bu bulgu Kaya ve diğerleri (2004), Tuzcuoğlu ve Korkmaz (2001), Ulusoy ve diğerleri (2016), Yılmaz (2015) tarafından yapılan çalışmalarla benzerdir. Dikmen ve diğerlerinin (2017) çalışmasında gelir düzeyinin algılanan gelir seviyesine göre alınması araştırmanın sınırlılığını oluşturmuş ve bunun sonucuna bağlı olarak araştırmada ekonomik durumun boyun eğici davranışı etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

5. 7. Boyun Eğici Davranışların Kardeş Sayısı Değişkenine Dayalı Farklılıklarına İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada öğrencilerin boyun eğici davranışlarının kardeş sayısı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Sonuçlar kardeş sayısı grupları arasında boyun eğici davranış puanları bakımından anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir. Bu farklılığı yaratan gruplar araştırıldığında tek kardeş olanlarla, dört ve daha fazla kardeşi olanlar arasındaki puanların farklılık gösterdiğine ulaşılmıştır. Çok çocuklu ailelerden gelen katılımcıların boyun eğici davranış puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur. Sıkı kontrol çocuklarda boyun eğici davranışlara neden olabilir (Mackinnon vd., 1992). Ailedeki çocuk sayısı arttığında anne babaların çocuklarını daha çok kontrol altında tutmaya çalıştıkları ve bu nedenle çok çocuklu ailelerden gelen katılımcıların boyun eğici davranış eğilimlerinin çok fazla olduğu düşünülebilir.

Yıldırım (2004)'ın yaptığı araştırmada tek çocuklu, iki çocuklu ve en az üç çocuklu ailelere sahip öğrencilerin boyun eğici davranışlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Yapılan çalışmada tek çocuklu ailede boyun eğici davranış puanlarının daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Koç ve diğerleri (2010) kardeşler arasında dünyaya geliş sırası değişkenine göre boyun eğici davranışları incelemiş, ortanca çocuğun daha yüksek boyun eğici davranış sergilediğini saptamışlardır. Literatürde kardeş sayısı değişkeninin boyun eğici davranışlar üzerindeki etkisini araştıran sınırlı sayıda kaynağa ulaşılmıştır. Yapılan çalışmalarda elde edilen bulguların farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu değişkenin farklı örneklerde yeniden ele alınması yine faydalı olacaktır.

5. 8. Üniversite Öğrencilerinin Boyun Eğici Davranışları ile Sosyal Anksiyete ve Yalnızlık Düzeyi Puanları Arasındaki İlişkiye Dayalı Bulguların Tartışılması

Yapılan araştırmada değişkenler arası ilişki incelendiğinde öğrencilerin boyun eğici davranış puanları ile yalnızlık düzeyi puanları arasında pozitif yönde düşük bir ilişki bulunmuştur. Yani katılımcıların yalnızlık düzeyi puanları arttıkça boyun eğici davranış puanları da artmaktadır. Liebowitz sosyal anksiyete ölçeği puanları sosyal korku ve sosyal kaçınma olmak üzere iki alt ölçekten oluşmaktadır. Bu iki alt ölçekten alınan sonuçlara göre boyun eğici davranış puanları ile sosyal korku puanları arasında pozitif yönde düşük bir ilişki, sosyal kaçınma puanları arasında ise pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki görülmektedir.

Sosyal korku ve sosyal kaçınma puanları arttıkça boyun eğici davranış puanları da artmaktadır. 109 psikoloji bölümü öğrencisiyle yapılan bir araştırmada boyun eğici davranışın, sosyal anksiyete ve utanç ile yakından ilişkili olduğu bulunmuştur (Gilbert,

2000). Yapılan araştırmada yalnızlık, sosyal korku ve sosyal kaçınma puanları ile boyun eğici davranış puanları arasında zayıf ve orta da olsa pozitif yönde bir ilişki olduğu görölmektedir. Geri çevrilme korkusuyla kişilerarası ilişki kurmada sorun yaşayan utangaç bireyler kendilerini toplumdan uzaklaştırarak yalnız olma eğilimindedirler. Sosyal kaygı ve utangaçlığın bir arada yaşanan bir duygu olduğu düşünöldüğünde sosyal kaygılı bireylerin daha yalnız yaşamaya yatkın olduğu düşünölmektedir (Erözkan, 2009).Yalnızlık ve sosyal anksiyetenin boyun eğici davranışlar ile ilişkisi düşük de olsa, bunu göz ardı etmemek gerekir. Bireylerin sosyal anksiyete yaşamamak ve yalnızlıktan kaçınmak adına daha itaatkar oldukları, boyun eğici davranış sergileme eğilimde oldukları düşünölebilir. İlgili literatürde sosyal anksiyete ve yalnızlık düzeyinin boyun eğici davranışlar ile ilişkisinin incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Sonuçların genellenebilirliği açaşından bu ilişkinin incelenmesi yararlı olabilir.

5. 9. Üniversite Öğrencilerinin Boyun Eğici Davranışlarını Yordayan Değişkenlere İlişkin Bulguların Tartışılması

Üniversite öğrencilerinin boyun eğici davranışları etkilemesi muhtemel faktörlerden sosyal korku, sosyal kaçınma ve yalnızlık düzeylerinin boyun eğici davranışlarının anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığını belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizinden yararlanılmıştır. Sosyal korku, yalnızlık düzeyi, sosyal kaçınma değişkenlerinin birlikte boyun eğici davranış puanları ile orta düzeyde bir ilişki olduğu; fakat bu ilişkinin anlamlı olmadığı görölmektedir. İlişkinin bu şekilde çıkmasının araştırma grubunun sınırlılığından kaynaklandığı düşünölebilir. Yordayıcı değişkenlerin boyun eğici davranışlar üzerindeki önem sırası; sosyal kaçınma, yalnızlık ve sosyal korkudur. Elde edilen bulgular sonucunda sosyal kaçınma ve yalnızlık düzeyinin boyun eğme davranışı üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görölmektedir. Birey sosyal ortamlarda anksiyete yaşamaktan kaçınmak adına bulunduğu ortama uyum sağlama eğilimde olabilir. Bu nedenle daha itaatkar davranabilir. Ayrıca yalnızlık da kişilerarası ilişki kurmaya ihtiyacı olan insanlar için kabul edilmesi zor bir durum olarak düşünöldüğünde, yine bireylerin yalnız kalmamak adına da boyun eğici davranış sergileme eğilimde oldukları düşünölebilir.

Elde edilen diğer bulgulara göre ise sosyal korku değişkeninin önemli bir etkiye sahip olmadığı belirlenmiştir.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

6. 1. Sonuçlar

Yapılan çalışmada elde edilen sonuçlara bu bölümde maddeler halinde yer verilmiştir.

1. Yapılan araştırmada kadın öğrenciler ile erkek öğrencilerin boyun eğici davranış puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Erkeklerin kadınlara göre daha fazla boyun eğici davranışta buldukları saptanmıştır.
2. Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeyleri arasında boyun eğici davranış puanları açısından anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.
4. Araştırmaya katılan öğrencilerin (1. sınıflar dahil edilmemiştir.) akademik ortalamaları yükseldikçe boyun eğici davranış puan ortalamalarının azaldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte akademik ortalama düzeyleri arasında boyun eğici davranış puanları açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır.
5. Boyun eğici davranışların özel (duygusal) bir ilişkisi olma değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde özel ilişkisi olanlarla olmayanlar arasında boyun eğici davranış puanları açısından anlamlı bir fark gözlenmiştir. Özel ilişkisi olanların, özel ilişkisi olmayanlara göre puanları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.
6. Yakın bir dost ve arkadaş olma değişkenine göre boyun eğici davranış puanları açısından anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.
7. İstatistiksel olarak aile ekonomik düzeyi açısından boyun eğici davranış puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.
8. Tek kardeş olanlarla, dört ve daha fazla kardeş olanlar arasında boyun eğici davranış ölçek puanı bakımından farklılık olduğu tespit edilmiştir.
9. Yapılan araştırmada öğrencilerin boyun eğici davranış puanı ile yalnızlık düzeyi puanları ve sosyal korku puanları arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki, boyun eğici davranış puanları ile sosyal kaçınma puanları arasında pozitif yönde orta bir ilişki görülmektedir. Boyun eğici davranış puanı ile cinsiyet, ilişki durumu ve yakın arkadaşına sahip olma arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki bulunmuştur.
10. Yakın arkadaş, sosyal korku, yalnızlık, duygusal ilişki durumu, cinsiyet, sosyal kaçınma değişkenlerinin birlikte boyun eğici davranış puanları ile orta düzeyde bir ilişki bulunmuş; fakat anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

11. Sosyal kaçınma, cinsiyet, yalnızlık ve ilişki durumunun boyun eğici davranışları anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir. Sosyal korku ve yakın arkadaş olma değişkenlerinin önemli olmadığı gözlenmiştir.
12. Yordayıcı değişkenlerin boyun eğici davranışlar üzerindeki önem sırası; sosyal kaçınma, cinsiyet, yalnızlık, duygusal ilişki, sosyal korku ve yakın arkadaşı olma durumu olarak tespit edilmiştir.

6. 2. Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma sonucunda geliştirilmiş olan öneriler iki başlık altında ifade edilmiştir.

6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

1. Üniversitelerde eğitim gören öğrencilere kendini değerli hissetme, olumlu kişilik özelliklerini ortaya çıkarma adına psikolojik destek veren programlar geliştirilebilir.
2. Öğrencilerin eğitim düzeyi arttıkça boyun eğici davranış puanlarında azalma görüldüğünden akademik olarak kendilerini geliştirebilecekleri etkinliklere, kurslara, yüksek lisans ve doktora programlarına yönlendirilebilirler.
3. Ekonomik düzeyi kötü olan öğrenciler belirlenerek eğitim ve öğretim ihtiyaçları onlar için daha ulaşılabilir hale getirilebilir.
4. Kardeş sayısının boyun eğici davranışları etkilediği düşünüldüğünde aile ilişkileri, anne babanın çocuklarına karşı tutumları, öğrenci başarısı üzerinde ailenin etkisi gibi konularda ailelere uzmanlar tarafından seminerler verilebilir.
5. Okullarda öğretmenlere kendini birey olarak değerli hisseden öğrenciler yetiştirmeleri için seminerler verilerek farkındalık kazandırılabilir. Ayrıca iletişim becerileri, sosyal beceriler ve atılganlık konusunda eğitim çalışmaları yapılabilir.
6. Anne baba tutumlarının boyun eğici davranışlar üzerindeki etkisi göz önünde bulundurularak ailelere; aile içinde iletişim, ana-baba tutumları konulu bilgilendirme seminerleri düzenlenebilir.

6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırma sadece Karadeniz Teknik Üniversitesi öğrencileri ile yürütülmüştür. Boyun eğici davranışlar her yaş grubundaki bireylerde görülebileceği için aynı çalışma farklı örneklemeler üzerinde çalışılarak geliştirilebilir.

2. Bu çalışmada boyun eğici davranışlarla sosyal anksiyete ve yalnızlık düzeyi gibi psikolojik değişkenlerin ilişkisi açıklanmaya çalışılmıştır. Gelecekte anne baba eğitim durumu, anne baba tutumu, yaş, yaşanılan yer gibi değişkenler ele alınarak yeni çalışmalar düzenlenebilir.
3. Boyun eğici davranışların yordadığı psiko-sosyal değişkenlerin nitel ve nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılarak incelenmesi daha derinlemesine bilgiler elde edilmesini sağlayabilir.
4. Üniversite eğitiminde boyun eğici davranışlara neden olan etkenlerle (akademik başarı, gelir düzeyi, yetiştirilme tarzları, cinsiyet, kültür gibi) ilgili araştırmalar ve deneysel çalışmalar yapılabilir.

7. KAYNAKLAR

- Aber, J., Brown, J. and Jones, S. (2003). Developmental trajectories toward violence in middle childhood: Course, demographic differences, and response to school-based intervention. *Developmental Psychology*, 39(2), 324-334.
- Akın, A. (2009). Özduyarlık ve boyun eğici davranış. *Eğitim ve Bilim*, 34(152), 138-147.
- Akın, A. (2010). An investigation of the relationships between achievement goals, self-deception, and submissive behavior. *The International Journal of Research in Teacher Education*, 2(2), 19-27.
- Akın, A., Satıcı, S. A. and Kayış, A. R. (2012). Emotional expressivity and submissive behavior. *Journal of Educational and Instructional Studies in the World*, 2(1), 1-6.
- Aktaş, H. ve Yılmaz, N. (2017). Üniversite gençlerinin yalnızlık ve utangaçlık unsurları açısından akıllı telefon bağımlılığı. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(1), 85-100.
- Allan, S. and Gilbert, P. (1997). Submissive behaviour and psychopathology. *British Journal of Psychopathology*, 36(4), 467-488 .
- Allan, S. and Gilbert, P. (2002). Anger and anger expression in relation to perceptions of social rank, entrapment and depressive symptoms. *Personality and Individual Differences*, 32, 551-565.
- Arslantaş, H. ve Ergin, F. (2011). 50-65 Yaş arasındaki bireylerde yalnızlık, depresyon, sosyal destek ve etki eden faktörler. *Turkish Journal of Geriatrics*, 14(2), 135-144.
- Arslantaş, H., Adana, F., Bağcı, S. ve Ayva, E. (2012). Hemşirelik ve ebellek öğrencilerinin klinik uygulamalarında karşılaştıkları şiddetin boyun eğici davranışlar ve bazı değişkenlerle ilişkisi. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 20(1), 53-61.
- Atar, B., Guerra, N. and Tolan, P. (1994). Neighborhood disadvantage, stressful life events and adjustment in urban elementary-school children. *Journal of Clinical Child Psychology*, 23, 391-400.
- Atik, G., Özmen, O. ve Kemer, G. (2012). Zorbalık ve boyun eğme davranışı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 45(1), 191-208.
- Atli, A., Kaya, A. ve Macit, Z. B. (2010). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin boyun eğici davranış düzeylerinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 61-79.
- Bayramkaya, E., Toros, F. ve Özge, C. (2005). Ergenlerde sosyal fobi ile depresyon, öz kavram, sigara alışkanlığı arasındaki ilişki. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 15, 165-173.

- Beştepe, E., Erbek, E., Saatçioğlu, Ö., Özmen, H. A. ve Eradamlar, N. (2010). Psikiyatrik yardım talebi olan, olmayan ve boşanma aşamasındaki çiftler arasında cinsiyet yönünden uyum, problem çözme becerisi, boyun eğici davranış ve öfke tutumunun karşılaştırılması. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 47, 15-22.
- Bilgili, N., Kitiş, Y. ve Ayaz, S. (2012). Yaşlılarda yalnızlık, uyku kalitesi ve etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi. *Turkish Journal of Geriatrics*, 15(1), 81-88.
- Blum, J. S. and Mehrabian, A. (1999). Personality and temperament correlates of marital satisfaction. *Journal of Personality*, 67, 93-125.
- Bolattekin, A. (2014). *Anne babanın bağlanma stilleri, anne baba tutumları ve çocuklarındaki davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bozyiğit, E. ve Çetin, E. (2018). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin boyun eğici davranışlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 8(2), 70-81.
- Cengiz, R., Arslan, F. ve Şahin, E. (2014). Beden eğitimi öğretmenlerinin özgüven ve boyun eğici davranışlarının incelenmesi. *Turkish Journal of Education*, 3(3), 4-10.
- Çakır, V. ve Çakır, V. (2011). Yalnızlık ve televizyon kullanımı. *Selçuk İletişim*, 7(1), 131-147.
- Çelik, Ç. B. ve Odacı, H. (2011). Öğretmen adaylarının kendilik algılarının yordayıcısı olarak boyun eğici davranışlar. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 6(2), 1388-1396.
- Çelik, E. ve İskender, M. (2015). Evlilik uyumunun yordayıcısı olarak çelişik duygulu cinsiyetçilik, boyun eğici davranışlar ve pozitif ve negatif duygu durumu. *Educational Research Association the International Journal of Educational Researchers*, 6(3), 1-14.
- Deluty, R. H. (1985). Consistency of assertive, aggressive and submissive behaviour for children. *Journal of Personality and Social Psychology*, 49(4), 1054-1065.
- Demir, A. (1989). UCLA yalnızlık ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Psikoloji Dergisi*, 7(23), 14-18.
- Dikmen, Y., Yılmaz, D. ve Usta, Y. Y. (2017). Hemşirelik öğrencilerinde algılanan sosyal destek ile boyun eğici davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi. *European Journal of Therapeutics*, 23, 12-18.
- Dilbaz, N. (1997). Sosyal fobi. *Psikiyatri Dünyası*, 1, 18-24.
- Dilbaz, N. (2000). Sosyal anksiyete bozukluğu: Tanı, epidemiyoloji, etiyoloji, klinik ve ayırıcı tanı. *Klinik Psikiyatri*, 2, 3-21.

- Doğan, T. (2009). *Bilişsel ve kendini değerlendirme süreçlerinin sosyal anksiyete açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Doğan, U. ve Karakuş , Y. (2016). Lise öğrencilerinin sosyal ağ siteleri kullanımının yordayıcısı olarak çok boyutlu yalnızlık. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 57-71.
- Dönmez, B. ve Demirtaş, H. (2009). Lise öğretmenlerinin boyun eğici davranışlarına ilişkin algıları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 445-456.
- Duy, B. (2003). *Bilişsel-davranışsal yaklaşıma dayalı grupla psikolojik danışmanın yalnızlık ve fonksiyonel olmayan tutumlar üzerine etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Duyan, V., Çamur Duyan, G., Gökçearslan Çiftçi, E., Sevin, Ç., Erbay, E. ve İkizoğlu, M. (2008). Liselerde okuyan öğrencilerin yalnızlık durumlarına etki eden değişkenlerin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 33(150), 28-41.
- Erözkan, A. (2009). Ergenlerde yalnızlığın yordayıcıları. *Elementary Education Online*, 8(3), 809-819.
- Eskin, M. (2001). Ergenlikte yalnızlık, başetme yöntemleri ve yalnızlığın intihar davranışı ile ilişkisi. *Klinik Psikiyatri*, 4, 5-11.
- Eşer, İ., Khorshid, L. ve Arslan, G. G. (2009). Sağlık çalışanı olmaya aday öğrencilerin boyun eğici davranışlarının incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 17(1), 1-9.
- Fromm, E. (2003). *Sevme sanatı*. (Ö. Saatçi, Çev.) İzmir: İlyayayınevi.
- Gierveld, J. D. (1998). A review of loneliness: Concept and definitions, determinants and consequences. *Reviews in Clinical Gerontology*, 8, 73-80.
- Gilbert, P. (2000). The relationship of shame, social anxiety and depression: The role of the evaluation of social rank. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 7, 174-189.
- Gilbert, P. and Allan, S. (1994). Assertiveness, submissive behaviour and social comparison. *The British Journal of Clinical Psychology*, 33, 295-306.
- Gilbert, P., Cheung, M., Grandfield, T., Campey, F. and Irons, C. (2003). Assessment recall of threat and submissiveness in childhood: Development of a new scale and its relationship with depression, social comparison, and shame. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 10, 108-115.
- Görgülü, T. ve Kışlak, Ş. T. (2014). Erkek hükümlü ve tutukluların boyun eğici davranışları, depresyon ve intihar olasılıkları. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 51, 40-45.
- Gültekin, B. K. ve Dereboy, İ. F. (2011). Üniversite öğrencilerinde sosyal fobinin yaygınlığı ve sosyal fobinin yaşam kalitesi, akademik başarı ve kimlik oluşumu üzerine etkileri. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(3), 150-158.

- Güngör, A. (2000). *Üniversite öğrencilerinin utangaçlık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi* (Araştırma Raporu). Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.
- Güz, H. ve Dilbaz, N. (2003). Sosyal kaygı bozukluğu ile panik bozukluğu olgularının demografik ve bazı klinik özellikler açısından karşılaştırılması. *Klinik Psikiyatri*, 6, 32-38.
- Hakan, S. (2011). İlköğretim öğrencilerinin farklı zorbalık türleri ile karşı karşıya kalma sıklığının ve boyun eğme davranışı ile durumluk-sürekli öfke ile ilişkisinin karşılaştırılması. *Milli Eğitim Dergisi*, 190, 54-71.
- Haskan-Avcı, Ö. ve Yıldırım, İ. (2014). Ergenlerde şiddet eğilimi, yalnızlık ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 157-168.
- Hünler, O. S. ve Gençöz, T. (2003). Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu ilişkisi: Algılanan evlilik problemleri çözümünün rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(51), 99-108.
- İlhan, T. (2012). Üniversite öğrencilerinde yalnızlık: Cinsiyet rolleri ve bağlanma stillerinin yalnızlığı yordama güçleri. *Educational Sciences: Theory, Practice*, 12(4), 2377-2396.
- İzgiç, F., Akyüz, G., Doğan, O. ve Kuğu, N. (2000). Üniversite öğrencilerinde sosyal fobi yaygınlığı. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 1(4), 207-214.
- Kabakçı, E. (2001). Üniversite öğrencilerinde sosyotropik/otonomik kişilik özellikleri, yaşam olayları ve depresif belirtiler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12(4), 273-282.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1998). *Kültürel psikoloji: Kültür bağlamında insan ve aile*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kara, H., Uzgören, N. ve Uzgören, E. (2013). Yöneticilerde boyun eğici davranışların kökenleri üzerine bir araştırma. *International Journal of Social Science*, 6(3), 263-284.
- Karabilgin, Ö. S. ve Şahin, H. (2012). Tıp fakültesine yeni başlayan öğrencilerin problem çözme becerilerine ilişkin algılarının ve boyun eğici davranış durumlarının değerlendirilmesi. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*, 32(6), 1536-1544.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karaşar, B. (2014). Öğretmen adaylarının bağlanma stilleri ve sosyal kaygı düzeyleri arasındaki ilişki. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 27-49.
- Kaya, M., Güneş, G., Kaya, B. ve Pehlivan, E. (2004). Tıp fakültesi öğrencilerinde boyun eğici davranışlar ve şiddetle ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 5, 5-10.
- Kaya, N., Kaya, H., Yalçın Atar, N., Turan, N., Eskimez, Z., Palloş, A. ve Aktaş, A. (2012). Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin öfke ve yalnızlık özellikleri. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 9(2), 18-26.

- Kellam, S., Ling, X., Merisca, R., Brown, C. and Lalongo, N. (1998). The effect of the level of aggression in the first grade classroom on the course and malleability of aggressive behaviour into middle school. *Development and Psychopathology*, 10, 165-185.
- Keskin, G. ve Orgun, F. (2007). Bir grup üniversite öğrencisinde sosyal fobi yaşama durumlarının ve başa çıkma stratejilerinin değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8, 262-270.
- Kılınç, H. ve Sevim, S. A. (2005). Ergenlerde yalnızlık ve bilişsel çarpıtmalar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38(2), 67-89.
- Kınık, Ö. ve Odacı, H. (2019). Sosyal beceri eğitiminin ortaokul öğrencilerinin boyun eğici davranışları üzerine etkisi. *İlköğretim Online*, 18(1), 285-295.
- Koç, M., Bayraktar, B. ve Çolak, S. (2010). Üniversite öğrencilerinde boyun eğici davranışlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 257-280.
- Koçak, E. (2008). *Ergenlerde yalnızlığın yordayıcısı olarak benlik saygısı ve sürekli öfke ve öfke ifade tarzlarının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Koyuncu, A., Binbay, Z., Özyıldırım, İ. ve Ertekin, E. (2012). Sosyal anksiyete bozukluğunda başlangıç yaşının klinik gidiş üzerine etkisi. *Klinik Psikiyatri*, 15, 111-120.
- Köknel, Ö. (1998). *Korkular, takıntılar, saplantılar*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Körler, Y. (2011). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin çeşitli değişkenler açısından yalnızlık düzeyleri ve yalnızlık ile sosyal duygusal öğrenme becerileri arasındaki ilişkiler* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Kumcağız, H., Orak, O. S. ve Şahin, C. (2018). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismarı yordamada algılanan anne baba tutumları ve boyun eğici davranışlar. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 389-399.
- Lantz, M., Pieterse, A. and Taylor, T. (2018). A social dominance theory perspective on multicultural competence. *Counselling Psychology Quarterly*, 2018, 1-21.
- Lopresto, C. and Deluty, R. (2001). Consistency of aggressive, assertive and submissive behaviour in male adolescent. *The Journal of Social Psychology*, 128(5), 619-632.
- Mackinnon, A., Henderson, A. and Andrews, G. (1992). Parental "affectionless control" as an antecedent to adult depression: A risk factor redefined. *Psychological Medicine*, 23, 135-141.
- Mamirova, C. ve Yılmaz, H. (2019). İtaatkarlar daha mı mutlu? "Pozitif psikoloji perspektifinden boyun eğicilik". *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 1185-1201.

- McCreary, D. R. and Rhodes, N. D. (2001). On the gender-typed nature of dominant and submissive acts. *Sex Roles*, 44(5/6), 339-350.
- Memik, N. Ç., Yıldız, Ö., Tural, Ü. ve Ağaoğlu, B. (2011). Sosyal fobinin yaygınlığı: Bir gözden geçirme. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 48, 4-10.
- Moore, D. and Schultz, N. (1983). Loneliness at adolescence: Correlates, attributions and coping. *Youth and Adolescence*, 12, 95-100.
- O'Connor, L. E., Berry, J. W., Weiss, J. and Sevier, D. S. (2000). Survivor guilt, submissive behaviour and evolutionary theory: The down-side of winning in social comparison. *British Journal of Medical Psychology*, 73, 519-530.
- O'Connor, L. E., Berry, J. W., Weiss, J. and Gilbert, P. (2002). Guilt, fear, submission, and empathy in depression. *Journal of Affective Disorders*, 71, 19-27.
- Orzeck, T. and Rokach, A. (2004). Men who abuse drugs and their experience of loneliness. *European Psychologist*, 9, 163-169.
- Özatça, A. (2009). *Ergenlerde sosyal ve duygusal yalnızlığın yordayıcısı olarak aile işlevleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Özgen, A. ve Birsöz, S. (2000). Sosyal anksiyete bozukluğunun farmakolojik tedavisi. *Klinik Psikiyatri*, 2, 22-26.
- Özgül, H. D. ve Sungur, M. Z. (1998). Sosyal fobi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 9(2), 128-138.
- Özkan, İ. A. ve Özen, A. (2008). Öğrenci hemşirelerde boyun eğici davranışlar ve benlik saygısı arasındaki ilişki. *Türk Silahlı Kuvvetleri Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 7(1), 53-58.
- Öztürk, M., Sayar, K., Uğurad, I. ve Tüzün, Ü. (2005). Sosyal fobisi olan çocukların annelerinde sosyal fobi yaygınlığı. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 15(2), 60-64.
- Pancar, A. (2009). *Parçalanmış ve tam aileye sahip ergenlerin yalnızlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Paul, C., Ayis, S. and Ebrahim, S. (2006). Psychological distress, loneliness and disability in old age. *Psychology Health and Medicine*, 11(2), 221-232.
- Peker, A., Eroğlu, Y. ve Çitemel, N. (2012). Boyun eğici davranışlar ile siber zorbalık ve siber mağduriyet arasındaki ilişkide cinsiyetin aracılığının incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(1), 205-221.
- Pekrun, R., Götz, T., Titz, W. and Perry, R. (2002). Academic emotions in students' self-regulated learning and achievement: A program of qualitative research. *Educational Psychologist*, 37, 91-106.

- Peplau, L. and Perlman, D. (1982). Perspectives of loneliness. In L. Peplau, and D. Perlman (Eds.), *Loneliness : A source book of current theory, research and therapy* (pp. 1-18). New York: Wilwy-Interscience.
- Perlman, D. and Peplau, L. A. (1981). Toward a social psychology of loneliness. In I. S. Duek, and R. Gilmour (Eds.), *Personal relationships in disorder* (pp. 31-56). London: Academic Press.
- Perlman, D. and Peplau, L. A. (1998). Loneliness. *Encyclopedia of Mental Health*, 2, 571-581.
- Ponzetti, J. and Garte, R. M. (1981). Sex differences in the relationship between loneliness and academic performance. *Psychological Reports*, 48, 759-768.
- Royle, M. T. (2010). An empirical investigation of the mediating role of organization-based self esteem. *International Journal of Management and Marketing Research*, 3(2), 33-52.
- Savaşır, I. ve Şahin, N. H. (1997). *Bilişsel-davranışçı terapilerde değerlendirme: Sık kullanılan ölçekler*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Scott, E., Heimberg, R. and Jack, M. (2000). Anxiety sensitivity in social phobia: Comparison between social phobics with and without panic attacks. *Depression and Anxiety*, 12, 189-192.
- Soykan, Ç., Özgüven, H. and Gençöz, T. (2003). Liebowitz social anxiety scale: The Turkish version. *Psychological Reports*, 93, 1059-1069.
- Sungur, M. Z. (1997). Fobik bozukluklar. *Psikiyatri Dünyası*, 1, 5-11.
- Sungur, M. Z. (2000). Bilişsel-davranışçı yaklaşımlar ve sosyal fobi. *Klinik Psikiyatri*, 2, 27-32.
- Sübaşı, G. (2007). Üniversite öğrencilerinde sosyal kaygıyı yordayıcı bazı değişkenler. *Eğitim ve Bilim*, 32(144), 3-15.
- Şar, A. H. ve Sayar, B. (2012). Üniversite öğrencilerinin mizah tarzları ile umutsuzluk ve boyun eğici davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 9(2), 1703-1718.
- Tekin, M. (2008). *Üniversite öğrencilerinde bilişsel model çerçevesinde sosyal anksiyete bozukluğu ve alkol kötüye kullanımı ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Tekin, M. ve Filiz, K. (2008). Beden eğitimi ve spor yüksek okullarının antrenörlük eğitimi ve spor yöneticiliği bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin umutsuzluk ve boyun eğici davranış düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 27-37.

- Tiedens, L. and Fragale, A. (2003). Power moves: Complementarity in dominant and submissive nonverbal behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(3), 558-568.
- Topuz, Ş., Sezer, N. Y., Gönenç, İ. M. ve Duman, N. B. (2018). Ebelik öğrencilerinin duygusal zekalarının boyun eğici davranışlarına etkisi. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 27(3), 228-233.
- Torun, S., Arslan, S., Nazik, E., Akbaş, M. ve Yalçın, S. Ö. (2012). Hemşirelik öğrencilerinin benlik saygısı ve boyun eğici davranışlarının değerlendirilmesi. *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, 34, 399-404.
- Tutar, H., Başpınar, N. Ö. ve Güler, S. (2018). Benlik saygısı ve boyun eğici davranışlar arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. *Journal of Social and Humanities Sciences Researches*, 5(22), 1039-1052.
- Tuzcuoğlu, S. ve Korkmaz, B. (2001). Psikolojik danışma ve rehberlik öğrencilerinin boyun eğici davranış ve depresyon düzeylerinin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14, 135-152.
- Tuzcuoğulları, T. ve Abakay, U. (2017). Takım sporlarıyla uğraşan elit genç sporcularda boyun eğici davranışların bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 17-30.
- Tümkaya, S., Aybek, B. ve Çelik, M. (2010). Yoksul ailelerden gelen ergenlerde psikososyal bir olgu olarak umutsuzluk ve boyun eğici davranışların incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 970-984.
- Tümkaya, S., Çelik, M. ve Aybek, B. (2011). Lise öğrencilerinde boyun eğici davranışlar, otomatik düşünceler, umutsuzluk ve yaşam doyumunun incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(2), 77-94.
- Türk Dil Kurumu [TDK]. (2018). *Türkçe sözlük*. <http://sozluk.gov.tr/> adresinden 17 Kasım 2018 tarihinde edinilmiştir.
- Türk Dil Kurumu [TDK]. (2019). *Türkçe sözlük*. <http://sozluk.gov.tr/> adresinden 28 Temmuz 2019 tarihinde edinilmiştir.
- Türkçapar, H. (1999). Sosyal fobinin psikolojik kuramı. *Klinik Psikiyatri*, 2, 247-253.
- Türkün, A. S. (2005). Do optimism, social network richness and submissive behaviors predict well-being? Study with a Turkish sample. *Social Behavior and Personality*, 33(6), 619-628.
- Ulusoy, H., Tosun, N. P. ve Aydın, J. C. (2016). Sağlık yönetimi öğrencilerinin eleştirel düşünme boyun eğici davranışlar ve otonomi düzeyleri. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 3(1), 8-17.
- URL-1, <https://www.hofstede-insights.com/country-comparison/turkey/> Country Comparison. 28 Temmuz 2019.

- Uzgören, N., Kara, H. ve Uzgören, E. (2015). Yöneticilerde boyun eğici davranış eğilimlerinin chaid analizi ile incelenmesi: Yönetici adayı öğrenciler üzerine bir araştırma. *Ekev Akademi Dergisi*, 61, 451-462.
- Yaşar, M. R. (2007). Yalnızlık. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 237-260.
- Yekeler, B. ve Pehlivan, E. (2014). Malatya'da yarı kırsal bir bölgede ergenlerde boyun eğici davranış ile fiziksel şiddete maruziyet arasındaki ilişki. *Medicine Science*, 3(3), 1382-1395.
- Yıldırım, İ. (2004). Lise öğrencilerinde boyun eğici davranışların yaygınlığı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 220-228.
- Yıldırım, İ. ve Ergene, T. (2003). Lise son sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının yordayıcısı olarak sınav kaygısı, boyun eğici davranışlar ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 224-234.
- Yılmaz, B. Ş. (2015). Eğitim fakültesi öğrencilerinin boyun eğici davranışlarının yordayıcıları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(43), 82-94.
- Yılmaz, E. ve Altınok, V. (2009). Okul yöneticilerinin yalnızlık ve yaşam doyum düzeylerinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15(59), 451-469.
- Yılmaz, E., Yılmaz, E. ve Karaca, F. (2008). Üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Genel Tıp Dergisi*, 18(2), 71-79.
- Yörük, D. ve DüNDAR, S. (2011). Türkiye'deki yerel yöneticilerin benimsedikleri liderlik tarzlarına göre boyun eğici davranışlarının incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 25(1), 93-106.
- Yüksel, G. (2002). Üniversite öğrencilerinin utangaçlık düzeylerini etkileyen faktörler. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 37-57.

8. EKLER

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu

Sevgili Arkadaşlar,

Aşağıda sizinle ilgili sorulan sorulara vermiş olduğunuz yanıtlar, bilimsel bir amaç için kullanılacaktır ve tümü gizli tutulacaktır. Bu nedenle sorulan sorulara açık ve doğru cevaplar vermiş olmanız yapılan araştırma için büyük önem taşımaktadır. **Lütfen soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru bir şekilde yanıtlayınız. Kesinlikle boş bırakmayınız. Her soru için uygun kutuya (X) işareti koyunuz ve yalnızca bir kutuyu işaretleyiniz.** Yardımlarımız için teşekkür ederiz.

Merve EREN

PDR Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Yaşınız
2. Cinsiyetiniz nedir?
 Kız
 Erkek
3. Kaçınıcı sınıftasınız?
 Hazırlık 1 2 3 4 5 6
4. Akademik ortalamanız nasıl? (1.sınıflar dahil edilmeyecek)
 Düşük Orta Yüksek
5. Şu an ve geçmişte özel (duygusal) bir ilişkiniz oldu mu?
 Evet Hayır
6. Sırlarınızı ve duygularınızı paylaştığınız çok yakın bir dostunuz/arkadaşınız var mı?
 Evet Hayır
7. Sizce ailenizin ekonomik düzeyi nasıldır?
 Düşük
 Orta
 Yüksek
8. Siz dahil kaç kardeşiniz?
 Tek çocuk
 2-3 kardeş
 4 ve daha fazla kardeş

Ek 2. Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği

		Hiç (1)	Biraz (2)	Oldukça İyi (3)	İyi (4)	Çok İyi (5)
1	Belirli bir konuda benim hatam olmasa da, hatalı olduğum söyleniyorsa tatsızlık çıkmasın diye sesimi çıkarmam.					
2	Kendim yapmaktan hoşlanmasam da diğer insanlar yapıyor diye, bazı davranışları yaparım.					
3	Paranın üstü eksik verilmiş olsa da sesimi çıkarmadan oradan uzaklaşıyorum.					
4	Başkalarının beni eleştirmesine ve aşağılamasına izin verir, kendimi savunamam.					
5	Sevdiğim kişi benden yakınlık istediğinde, o anda içimden gelmesede de yakınlık göstermeye çalışırım.					
6	Konuşmaya çalışırken birisi lafımı ağızımdan alıp konuşmayı sürdürürse, ben susarım.					
9	Arkadaşlarıma kızdığım zaman, bu kızgınlığımı onlara söylemem.					
10	Arkadaş toplantılarında konuşmaları yönlendirmeyi başkalarına bırakırım.					
11	İnsanların, benimle konuşurken gözlerimin içine bakmalarından hoşlanırım.					
12	Herhangi biri benim için küçük bir iyilikte bile bulursa, içtenlikle ve tekrar tekrar teşekkür ederim.					
15	İnsanlar ısrarla bana, baktıklarında yüzüm kızarır.					
16	Birinin davetini geri çevirirken mutlaka hastalık gibi önemli bir bahane bulmaya çalışırım.					

Ek 3. Liebowitz Sosyal Anksiyete Ölçeği

Uyarılar: Tüm seçeneklere geçen haftayı düşünerek, bugün de dâhil olacak şekilde puan veriniz. Eğer durumlardan biri geçen hafta içerisinde oluşmadıysa, bu durumla karşılaştığınızda göstereceğiniz tepkiyi puanlayınız. Her bir durum için (yaşanmış olan ya da yaşanmış olduğu varsayılan) hem “korku ya da anksiyete”nin derecesini hem de “kaçınma” sıklığını puanlayınız.			
		Korku ya da anksiyete 1=yok 2=hafif 3=orta 4=şiddetli	Kaçınma 1=asla (% 0) 2=ara sıra (% 1-33) 3=sıkça (% 34-67) 4=genellikle (% 68-100)
1	Topluluk içerisinde telefon etmek		
2	Küçük bir grupla beraber bir aktiviteye katılmak		
3	Toplulukta yemek yemek		
4	Toplulukta içecek içmek		
6	Seyirci önünde rol yapmak, oynamak ya da konuşmak		
8	Biri ya da birileri tarafından izlenirken çalışmak		
10	Çok iyi tanımadığınız birine telefon etmek		
11	Çok iyi tanımadığınız biri ile yüz yüze konuşmak		
14	Başkalarının oturuyor olduğu bir odaya girmek		
16	Ön hazırlık olmadan bir toplumda konuşmak		
17	Beceri, bilgi ya da yetenek ile ilgili bir sınava girmek		
19	Çok iyi tanımadığınız birinin doğrudan gözlerinin içine bakmak		
20	Bir gruba sözlü rapor vermek		
21	Cinsel ya da romantik bir ilişki amacıyla biriyle yakınlaşmaya çalışmak		
22	Bir malı parası iade edilmek üzere geri götürmek		
23	Bir parti / davet vermek		

Ek 4. Ucla Yalnızlık Ölçeği

	Ben bu durumu	Ben bu durumu	Ben bu durumu	Ben bu durumu	
	HİÇ yaşamam	NADİREN yaşarım	BAZEN yaşarım	SIK SIK yaşarım	
1	Kendimi çevremdeki insanlarla uyum içinde hissediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)
2	Arkadaşım yok.	(1)	(2)	(3)	(4)
3	Başvuracağım kimse yok.	(1)	(2)	(3)	(4)
4	Kendimi tek başıyım gibi hissetmiyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)
7	Artık hiç kimseyle samimi değilim.	(1)	(2)	(3)	(4)
8	İlgilerim ve fikirlerim çevremdekilerce paylaşılmıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)
9	Dışa dönük bir insanım.	(1)	(2)	(3)	(4)
10	Kendimi yakın hissettiğim insanlar var.	(1)	(2)	(3)	(4)
11	Kendimi grup dışına itilmiş hissediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)
13	Hiç kimse beni gerçekten iyi tanımıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)
15	İstedğim zaman arkadaş bulabilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)
16	Beni gerçekten anlayan insanlar var.	(1)	(2)	(3)	(4)
17	Bu derece içime kapanmış olmaktan dolayı mutsuzum.	(1)	(2)	(3)	(4)
19	Konuşabileceğim insanlar var.	(1)	(2)	(3)	(4)
20	Derdimi anlatabileceğim insanlar var.	(1)	(2)	(3)	(4)

9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

1985 yılında Samsun'da doğdu. İlk ve ortaöğretimini Samsun'da tamamladı. 2004-2008 yılları arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nde lisans eğitimi gördü. 2011 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı. Halen, 2008 yılında atandığı Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde sınıf öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Adres : Merve EREN, Camii Mahallesi, 8178. Sokak, No: 13, Atakum/ SAMSUN

E-Posta : mrv-cls@hotmail.com

Tel : 0 535 740 85 65